

ધર્મતોજ

મનન

હેમંત વાળા

feedback@bombay
samachar.com

બ્રહ્મનું
નિરૂપણ

માનસ મંથન

મોરારિબાપુ

feedback@
bombaysamachar.com

વિશ્વનું સૌથી અઘરું કાર્ય બ્રહ્મનું નિરૂપણ કરવાનું છે. જ્યાં બુદ્ધિ પહોંચી ન શકે, જ્યાં મન અસ્તિત્વ ગુમાવી બેસે, જ્યાં ઇન્દ્રિયો શાંત થઈ જાય, ત્યાંની પરિસ્થિતિ વિશેનું વર્ણન કેવી રીતે થઈ શકે. ત્યાં જે પણ હયાતી અનુભવાય તેનું નિરૂપણ કેવી રીતે થઈ શકે. ત્યાં જે પહોંચી જાય તે ભાગ્યે જ કશું કહેવા પરત આવે. પોતાની પૂર્ણતા સાથે તેણે શૂન્યતામાં પ્રવેશ કરી લીધો હોય, પછી ફરીથી અપૂર્ણતા તરફ ગતિ ક્યાંથી સંભવી શકે. અને તેથી જ કહેવાય છે કે જેમણે વાસ્તવિકતામાં બ્રહ્મની અનુભૂતિ કરી છે તેઓ બ્રહ્મ વિશે વાત કરતા નથી, અને બ્રહ્મ વિશે વાત કરનારને બ્રહ્મ માટે થોડો જ અણસારો હોય છે. અહીં આ અણસારાની વાત છે.

બ્રહ્મ પૂર્ણ છે અને તેનું સર્જન એટલી પૂર્ણતા તો પામી જ ન શકે અને તેથી અપૂર્ણ છે. અપૂર્ણ દ્વારા પૂર્ણનું નિરૂપણ અસંભવ જણાય. પ્રયત્ન થઈ શકે, કંઈક અંશે સફળ પણ થવાય, પરંતુ પૂર્ણતામાં તેનું નિરૂપણ અસફળ જ રહે. છતાં પણ માનવીનો એ સ્વભાવ છે કે અશક્ય જણાતી બાબતો માટે પણ પ્રયત્ન કરતાં રહેવું. આ સારી વાત છે. બ્રહ્મનું નિરૂપણ સમગ્રતામાં ન થઈ શકે પણ અછો-પાતળો ખ્યાલ તો ચોક્કસ ઉઠાવે. બ્રહ્મને સમજતા માટે, પ્રારંભિક તબક્કામાં, તે પણ પૂરવું છે. મનના શુદ્ધ સાત્ત્વિક તરંગો, બુદ્ધિની તાર્કિક પહોંચ, ચિત્તમાં સંગ્રહાયેલ સંસ્કારોની મદદ, શાસ્ત્રોનો સથવારો તથા સંતપુરુષ ગુરૂજનનું માર્ગદર્શન - આ બધાથી બ્રહ્મ વિશે થોડો અણસારો તો આવી જ શકે.

જે સર્જક દ્વારા સર્જન થયું છે એ સર્જક સુધી સર્જન થયેલું તત્ત્વ ક્યારે પહોંચી ન શકે. સર્જન ક્યારેય સર્જકને પામી ન શકે. સર્જન પાછળ ઘણાં પરિબળો હોય છે જેમાંના કેટલાક સર્જક આધારિત તો કેટલાક થઈ ગયેલા સર્જન આધારિત હોય. આ પરિબળોની સંખ્યા વધુ હોવા સાથે તેમની વચ્ચેનું પરસ્પરનું સમીકરણ પણ જટિલ હોય. સર્જક કયા સર્જનની પ્રક્રિયા માટે સમગ્રતામાં કોઈ નિરૂપણ કરવું મુશ્કેલ જ નથી અશક્ય પણ જણાય છે. હા, સર્જનના પ્રકારના આધારે સર્જકની ક્ષમતા, તેનો અગ્રતાકમ, કંઈક અંશે તેનો હેતુ, તેની પાસેનાં સંભવિત સંસાધનો, અને કંઈક અંશે સમગ્ર ઘટનાક્રમ વિશે વિચારી શકાય. પણ આ વિચાર યોગ્ય અને યથાર્થ હશે તેની કોઈ ખાતરી ન હોય કે ન હોય તે ચકાસવાની કોઈ સિદ્ધ પ્રક્રિયા. પોતાની રુચિ પ્રમાણે પોતાની વિચારસરણી પ્રમાણે વ્યક્તિ સર્જક વિશે નિર્ધારણ કરી શકે.

બ્રહ્મ વિશે ઘણું બધું કહેવાય છે. કહેવાય છે કે તે ઘણું બધું છે અને કશું જ નથી. તે સર્વત્ર છે અને કશે જ નથી - તે કશે જ નથી છતાં બધે જ છે. તે આગળ છે અને પાછળ પણ છે, ઉપર છે અને નીચે પણ છે, ડાબે છે અને જમણે પણ છે, પણ આ બધામાં કેન્દ્રમાં તે છે. તે કેન્દ્રમાં છે એટલે દિશાઓ નક્કી થાય છે, સ્થિતિ અને પ્રગતિ નક્કી થાય છે. તે હોવા છતાં નથી અને ન હોવા છતાં પણ છે. બ્રહ્મની સાપેક્ષતામાં જડ અને ચેતન નિર્ધારિત થાય છે.

ચેતનમાં તેની હાજરી છે તો જડ પણ તેનું એક સ્વરૂપ છે. બ્રહ્મના સંકલ્પને આધારે સ્થાન અને સમય નિર્ધારિત થાય છે. બ્રહ્મની સ્ફુરણાથી કર્મ સાથે તેનું ફળ પરસ્પર સંકળાય છે, કાર્ય-કારણનો સંબંધ સ્થાપિત થાય છે, સૃષ્ટિનું દરેક તત્ત્વ પોતાની પ્રકૃતિ જાળવી રાખે છે અને જરૂર જણાય ત્યાં નિયમોને આધીન રહીને અપવાદ પણ સર્જે છે. બ્રહ્મને કારણે અહંકાર સર્જાય છે અને નાશ પામે છે, માયાનું આવરણ સ્થાપિત થાય છે અને પછી અનુકૂળ સંજોગો ઊભા થતાં નાશ પામે છે, સૃષ્ટિમાં વિવિધતા ઉદભવે છે અને અંતે તે બધું તે એકમાં એકાકાર થઈ જાય છે, સર્જન-સ્થિતિ-પ્રલયનું ચક્ર ચાલ્યા કરે છે; બ્રહ્મની સ્ફુરણાથી જ લાગે છે કે બધું જ થાય છે અને સાથે સાથે કશું જ નથી થતું.

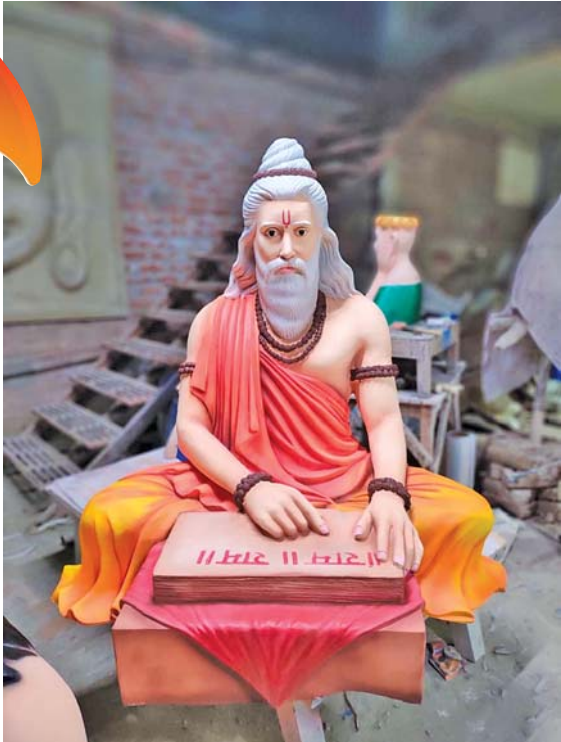
બ્રહ્મ અતિ ગહન છે. ઊંડાણની પરકાષ્ટાથી પણ વધુ ઊંડાણ તેનામાં છે છતાં પણ તેનામાં કોઈ પ્રકારનું ઊંડાણ નથી. વિસ્તારની કલ્પના બહારનો વિસ્તાર તેનો છે, છતાં પણ એ નાનકડા અણમાં સંયોજિત રહે છે. સર્વ-સામર્થ્યના પર્થક સમું તેનું અસ્તિત્વ છે, છતાં પણ તેની નિષ્ક્રિયતા અકલ્પનીય છે. ચૈતન્ય સમાજ તેનો અસ્તિત્વ હોવા છતાં સૃષ્ટિના સઘળા જડમાં પણ તેનું પ્રભુત્વ છે. પોતાના જ સર્જનમાં પ્રવેશ કરી તે સર્જનનો એક ભાગ બની રહે છે. નિયમોનો ઘડનાર હોવા છતાં પોતે પણ નિયમોને આધીન રહે છે. સર્વજ્ઞ હોવા છતાં તે અવતારમાં જ્ઞાની પુરુષનું ગુરુત્વનું સ્વીકારે છે.

બ્રહ્મને જો સત્ય કહેવામાં આવે તો અસત્ય બહાર રહી જાય. બ્રહ્મને ચૈતન્ય કહેવામાં આવે તો જડ તત્ત્વ બ્રહ્મ સિવાયનું અસ્તિત્વ બને. બ્રહ્મને જો ધર્મ કહેવામાં આવે તો અધર્મ અને અધર્મનું આચરણ કરનાર બંનેની સૃષ્ટિના અસ્તિત્વમાંથી બાદબાકી થઈ જાય. કોઈપણ એક સ્વરૂપે જો બ્રહ્મનું નિરૂપણ થાય તો અન્ય સ્વરૂપ બ્રહ્મના વ્યાપ બહારની ઘટના બની રહે. આ ઇચ્છનીય પરિસ્થિતિ નથી. આવા સંજોગોમાં બ્રહ્મને સમક્ષ બીજું કંઈક અસ્તિત્વ છે તેમ સ્થાપિત થાય - બે બ્રહ્મ બને, બંને શક્તિમાન હોય. જે ઈશ્વર અને શેતાનની પૂર્વધારણા છે તે આ પ્રમાણેની વિચારધારાનું પરિણામ છે. અને તેથી જ બ્રહ્મ નથી ચૈત કે નથી શ્યામ. બ્રહ્મ એ પ્રકાશ છે જેમાં બધા જ રંગો સમાઈ જાય છે, પછી તે હકારાત્મક હોય કે નકારાત્મક. દેવ પણ બ્રહ્મના અસ્તિત્વની સાક્ષી છે તો દાનવનું અસ્તિત્વ પણ તે જ બ્રહ્મનું અનુમોદન કરે છે. બ્રહ્મમાંથી કશાની બાદબાકી શક્ય નથી. બ્રહ્મ સમાવેશીય છે. બ્રહ્મ પરસ્પર વિરોધીને પોતાનામાં સમાવી લે છે - અને તેથી કદાચ એમ પણ કહી શકાય કે જે વિરુદ્ધ અનુભવાય છે તે વાસ્તવમાં છે જ નહીં. એકંદરે એમ કહી શકાય કે જે છે તે બ્રહ્મ જ છે. સમગ્ર સૃષ્ટિ બ્રહ્મનું સ્વરૂપ છે, સમગ્ર બ્રહ્માંડ બ્રહ્મનું નિરૂપણ છે, સમગ્ર અનંત બ્રહ્મનું પ્રમાણ છે. બ્રહ્મ નિરૂપણનો નહીં પરંતુ અનુભૂતિનો વિષય છે. બ્રહ્મ સમજવા માટેની ઘટના નથી પરંતુ સમજ વિકસી શકે તે માટેનું માધ્યમ છે. ■

કાલે મારી પાસે એક સફળહસ્થ આવ્યા. હું બહુ ઓળખતો નથી, મારે બહુ ઓળખવાનું કોઈ કારણ નહીં. પણ મને એણે બહુ સરસ વાત કહી, કે બાપુ ! હું આદિવાસી વિસ્તારમાં કંઈક કરવા ઈચ્છું છું. તમને હું Blank cheque આપું, તમે જે રકમ ભરવી હોય તે ભરી દો. પછી અહીંના લોક કલ્યાણ માટે, આદિવાસી, ગરીબ ભાઈ-બહેનો માટે વાપરું. આ વસ્તુ કંઈક શ્રદ્ધા જન્માવે એવી છે. બાકી પોતાનાં દુઃખ તો આખી દુનિયાના દેવતાઓ રડતા હોય છે. પહેલાં તો તેત્રીસ કરોડ દેવતા હતા, હવે નેવું કરોડ દેવતાઓ છે. હિંદુસ્તાનની છેલ્લી ગણતરી, એંશી, નેવુનો આંકડો છે. દેવતા એટલે ગામડામાં શું કરે? અગ્નિ દેવતા લાવો. હવે તો નેવું કરોડ, બધા સળગાવવાવાળા છે, આ દશા છે. પણ જ્યારે આવા રૂડા સમાચારો મળતા હોય, ત્યારે આપણને લાગે કે આ દીન દીન સમાજ માટે પ્રેમ છે, સાધુવાદ. મારી પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરું છું. સમાજની અમુક ઘટનાઓ શ્રદ્ધાવર્ધક બને.

આ ઋષિઓ, સાધુઓનો, આચાર્યોનો દેશ છે, જેણે બલિદાનો આપ્યાં એ શહીદાનો દેશ છે, એને ફાવે તેમ કરો. ધન્ય છે આવા દાતાઓને, કે જે પોતાનું નામ આપવા નથી ઈચ્છતા. હું નથી ઓળખતો, મને વાત કરી ત્યારે ખબર પડી, એ પણ છેલ્લાં,

આખો સમાજ જે કરે તેનું અનુગમન તો સૌ કરે છે પરંતુ જરૂર છે સામા પાણીએ તરનારાઓની

એકલા હતા ત્યારે. આવા રક્ષકોની જરૂર છે, જે સમાજને પ્રેમ કરતાં હોય, આ જ સમાજની માગ છે. પૂજા ઓછી કરશો તો ચાલશે. પ્રેમ કરો. આંખો કાઢીને પૂજા કરો તો ? એ બેસી જા, હું તિલક કરી દઉં ? એ પૂજા કહેવાય ? આપણે કૃષ્ણશંકરદાદા કહે, આપણા તપસ્વી ઋષિ દાદા કહે કોઈને સુધારવો હોય, તો આંખ્યો કાઢીને ન સુધારી શકાય, આંખ્યોમાંથી આંસુડા કાઢીને સુધારી શકાય. આંખ્યો કાઢીને ન સુધારાય. કેમ બુદ્ધે કરુણા વરસાવી ! તેથી કથા સાંભળનારાઓ, યુવાનો, માતાઓ, ભાઈઓ, બહેનોને એ જ પ્રાર્થના કરું કે હવે સમય એવો છે, સામે પાણીએ ચાલવું પડશે, એ વગર આ સમાજ નહીં સુધરે.

જૈન ધર્મમાં મહાવીર સ્વામીએ બે શબ્દો આપ્યા, અનુશ્રોત-પ્રતિશ્રોત. ખૂબ અદ્ભુત અને મંત્રાત્મક છે. અનુશ્રોતનો અર્થ છે, ભીડની પાછળ પાછળ અનુગમન કરવું, આખો સમાજ જાય, એની પાછળ પાછળ ઘેટાંની જેમ જવું. પ્રતિશ્રોત એટલે સામે પાણીએ ચાલવું, આજની યુવાનીને જરૂર છે પ્રતિશ્રોતની. આજે મારી ને તમારી દશા છે, બધા આમ કરે છે, તો પછી હું શા માટે રહી જાઉં ? આ વાત છે ને ? બધાનું આ જ કામ છે ને ? આજે કોઈ યુવાન છોકરાને તમે પૂછો કે તમે શું કામ આ બધા ભટકો છો ? કહે, બધા ભટકે છે, તેમાં હું એક હરિશ્ચંદ્ર ક્યાં થવાનો ? આમ બધા જ

અનુક્રમમાં ચાલે છે. આખી ભીડમાં ચાલે છે. તમે શું કામ શરાબ પીઓ છો ? કહેશે કે મારા બધા ફેંડ સર્કલ પીએ છે, તો એમાં હું ક્યાં રહી જાઉં ! તમે શું કામ કલબોમાં ને આમ તેમ ભટકો છો ? તમારી શક્તિ, ઊર્જાને વેડકો છો ? એના કહેવાનો અર્થ પણ સાચો છે કે આખો સમાજ એ પ્રમાણે કરે છે. પણ બાપ ! કોઈએ તો મહાવીરનો મંત્ર ધારણ કરવો પડશે કે આપણે પ્રતિશ્રોત ચાલુ કરી છે. આપણે સામા પાણીએ જઈએ છીએ, જેવી રીતે રાષ્ટ્રનો યુવાન, દીકરી, ભાઈ-બહેન, આવી રીતે ચાલતા શીખીશું. તારી જો હાંક સુણી કોઈ ના આવે, તો તું એકલો જાને રે... ઘનધોર વનની પાટમાં, અઘરાળ કરે તો બાપુ, અને વિકરાળ કેસરિયાને પંપાળતો બાપુ. ચાલ્યો જજે તુજ ભોમિયો આ ભગવાન છે બાપુ, છેલ્લો કટોરો ઝેરનો આ પી જજે બાપુ, સાગર પીનારા, અંજલિ નવ લોળજે બાપુ.

બીજી ગોળમેજી પરિષદમાં ગાંધીજી જતા હતા, ત્યારે મેઘાણીભાઈ જઈ નહોતા શક્યા, છેલ્લે સ્ટીમર પર પોતાનું કાલ્ય મોકલ્યું. આ પછી ગાંધીજીએ, આજે મેઘાણી શતાબ્દી રાષ્ટ્ર ઉજવે છે, ત્યારે એમને ભિરદ આપેલું કે તમે રાષ્ટ્રીય શાયર છો. આ બ્રિટિશરોને આ અંગ્રેજો કેવા ખૂંખાર કેસરિયા સાવજ જેવા છે, તોયે એને પંપાળતો બાપુ.

શું થયું ત્યાંથી ઢોંગલું લાવો ન લાવો, વો સાદ દઈશું, ભલે પાલી હાથ આવો.

બાપુ, બ્રિટનથી કદાચ સફળતા ન લાવો, તો કોઈ ચિંતા નહીં. અમે તને ભેટી પડીશું. અમે તમને ઊંચકી લઈશું, અમારાં પ્રેમની પાલખીમાં બેસાડીશું. આ ગાંધીવિચાર, આજે ક્યાં દેખાય છે ? બધા અનુશ્રોત છે. સબ ચોર હૈ! કોઈક તો નીકળવું જોઈએ, સામે પાણીએ હાલનારા, કે અમે લાંચ નહીં લઈએ, અમે કોઈનો એક રૂપિયો નહીં લઈએ.

મારા શ્રોતાઓને કહું કે એવું વ્યક્તિત્વ નિર્માણ કરો, કોઈક તો એવું નીકળે કે સામે પાણીએ ચાલીએ, કોઈકના એક રૂપિયાની પરવા ન હોય. જેણે પેટ આપ્યું એ રોટલો આપવાનો જ છે. તમે હિમાલયની ગુફામાં જતા રહો તો ત્યાં દિફિન આવીને ઊભું રહે, એ વચન આપેલું છે એને

અગ્ગર કરે ન ચાકરી પંક્તી કરે ન કામ દાદુ મલિક વું કરે, સબ કા દાતા રામા જેના મોહામાં વનની ઝપટથી ખોરક આવી જાય, ને અજગરને ખોરક મળી જાય. ઈશ્વર તો આપે જ છે, પણ અનુશ્રોત સમાજમાંથી યુવાન ભાઈ-બહેનો, આ આદિવાસી વિસ્તારની દીન દીન વસ્તી એના માટે કામ કરો. મારાં ભાઈ-બહેનો, આ નવ દિવસ તો કાલે પૂરાં થઈ જશે. થોડી વ્યક્તિઓ પણ જો સંકલ્પિત થાય તો ઘણું મોટું પરિણામ આવે.

- સંકલન : જયદેવ માંકડ ■

અતૌકિક દર્શન

ભાણદેવ

bhandev@bombay
samachar.com

આપણે બાળકોને મેના-પોપટ કે રાજા-રાણીની વાર્તા કહીએ છીએ. એક રીતે આ બાળવાર્તાઓ પણ કથાઓ જ છે, પરંતુ આવી કથાઓ નરી કલ્પનાસૃષ્ટિ જ હોય છે.

સિંદભાદની સફરોની કથા પણ એક સ્વરૂપની કથાઓ જ છે. આવી કથાઓને આપણે સાહસકથાઓ કહીએ છીએ. ‘પંચતંત્ર’ અને ‘હિતોપદેશ’ની વાર્તાઓ તથા ‘ઈસપ નીતિકથાઓ’ પણ એક અન્ય સ્વરૂપની કથાઓ જ છે. આવી કથાઓમાં વ્યાવહારિક હંડાપણ આપવાની દૃષ્ટિ હોય છે. આવી કથાઓ દ્વારા કોઈક સ્વરૂપનો બોધ આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત નૈતિક મૂલ્યોની મહત્તા દર્શાવનારી કથાઓ પણ દરેક સમાજમાં હોય જ છે.

આપણાં પુરાણો અને આપણાં મહાકાવ્યો પણ કથાઓથી ભરપૂર છે. આ કથાઓ આપણે ઉપર ગણાવેલી કથાઓ કરતાં તદ્દન ભિન્ન સ્વરૂપની કથાઓ છે. આપણા કથાસાહિત્યમાં આપણાં પુરાણો અને ‘રામાયણ’, ‘મહાભારત’ આદિ મહાકાવ્યોનો સમાવેશ થાય છે. આ પુરાણો ‘રામાયણ’, ‘મહાભારત’ આદિ કથાગ્રંથો જ આપણું યથાર્થ કથાસાહિત્ય છે. આપણા આ કથાસાહિત્યનો આધાર, તેમાં અભિવ્યક્ત થતાં તત્ત્વો, તેનું સ્વરૂપ, તેની વ્યંજના - આ બધી દૃષ્ટિથી તે ઉપરોક્ત ગણાવેલાં વાર્તા આદિ કથાસ્વરૂપો કરતાં મૂળભૂત રીતે જ જુદું પડે છે. જો આપણે ભારતીય સંસ્કૃતિ, ભારતીય ધર્મ અને ભારતીય અધ્યાત્મવિદ્યાને યથાર્થતઃ સમજવા ઇચ્છતા હોઈએ તો તેના ભાગરૂપે આપણે આપણા આ કથા-સાહિત્યને પણ સમજવું જોઈએ. આપણું યથાર્થ કથાસાહિત્ય એટલે પુરાણો તથા મહાકાવ્યોમાં રજૂ થયેલી આપણી કથાઓ.

આપણા આ યથાર્થ કથાસાહિત્યને સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ.

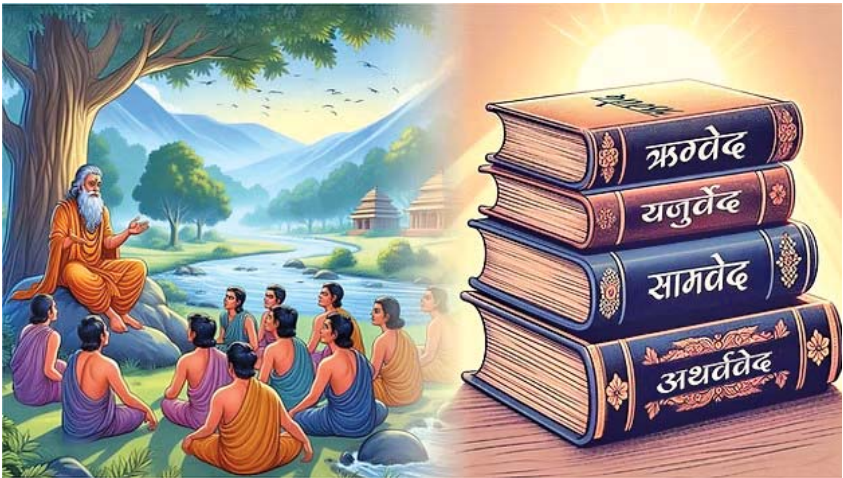
આપણું કથાસાહિત્ય શું છે તે સમજતાં પહેલાં આપણે એ સમજીએ કે તે શું નથી.

૧. અહીં આપણે જે કથાસાહિત્યને સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ છીએ તેમાં ધાર્મિક-આધ્યાત્મિક કથાસાહિત્યનો જ સમાવેશ કરીએ છીએ. બાળવાર્તાઓ, સાહસકથા, ‘પંચતંત્ર’, ‘હિતોપદેશ’ આદિની કથાઓ, મનોરંજક કથાઓ કે હાસ્યકથાઓ તેમાં સમાવેશ થતો નથી. તેમને જુદા જ વર્ગમાં ગણવામાં આવે છે.

૨. આપણું કથાસાહિત્ય માત્ર કલ્પનાવિહાર નથી. જેમ નાનાં બાળકોને સાવ કાલ્પનિક વાર્તાઓ દ્વારા રોમાંચક રસાસ્વાદ કરાવવામાં આવે છે તે સ્વરૂપની આ કથાઓ નથી.

૩. આપણું કથાસાહિત્ય મનોરંજન માટે નથી. બે ઘડીના આનંદ માટેનું એ હળવું વાચન નથી. આપણા કથાસાહિત્યમાં મનોરંજનનાં તત્ત્વો છે, પરંતુ મૂળભૂત રીતે આ કથાઓ મનોરંજન માટે

આપણું કથાસાહિત્ય

નથી.

૪. આપણું કથાસાહિત્ય સાહસકથાઓ કે યુદ્ધકથાઓ પણ નથી. આ કથાઓમાં સાહસ અને યુદ્ધનાં તત્ત્વો છે, પરંતુ તેમનો મૂળ હેતુ યુદ્ધનું વર્ણન કે સાહસનું કથન નથી.

૫. આપણા કથાસાહિત્યનો મુખ્ય હેતુ નૈતિક શિક્ષણ નથી. આપણા કથાસાહિત્યમાં નૈતિક શિક્ષણનાં તત્ત્વો ખૂબ છે, પરંતુ આ કથાસાહિત્ય મૂલતઃ નૈતિક શિક્ષણ માટે લખાયું નથી.

હવે આપણે જોઈએ કે આપણું કથાસાહિત્ય શું છે અને આપણા કથાસાહિત્યનો હેતુ શો છે. આપણે એ પણ સમજીશું કે આપણા કથાસાહિત્યનું સ્વરૂપ શું છે અને આપણા કથાસાહિત્ય દ્વારા તેનો હેતુ કઈ રીતે સિદ્ધ કરવામાં આવે છે.

ભારતીય સંસ્કૃતિનું કેન્દ્રસ્થ તત્ત્વ અધ્યાત્મ છે. અધ્યાત્મ છે તો ભારત છે. અધ્યાત્મ નથી તો ભારત નથી. અધ્યાત્મ વિનાનું ભારત એકડા વિનાનાં અનેક મીઠાં સમાન છે. દરેક દેશને પોતાનું એક પ્રધાન તત્ત્વ હોય છે. તે દેશની સંસ્કૃતિ તે પ્રધાન તત્ત્વને કેન્દ્રમાં રાખીને તેની આજુબાજુ ગોઠવાય છે, વધે છે અને વિકસે છે તથા તેને આધારે ટકી રહે છે. ભારતીય સંસ્કૃતિનું આ પ્રધાન તત્ત્વ કે કેન્દ્રસ્થ તત્ત્વ અધ્યાત્મ છે. તેથી જ ડાહ્યા માણસો કહે છે કે આચાર્યવર્ત અધ્યાત્મવિદ્યાનું પિયર છે.

વેદ આપણી અધ્યાત્મગંગાની ગંગોત્રી છે. વેદમાંથી નીકળેલી આ અધ્યાત્મગંગા આજ સુધી અસ્ખલિત સ્વરૂપે વહી રહી છે અને અગણિત માણસોને પાવન કરી રહી છે.

આપણી અધ્યાત્મ-પરંપરા અપરંપાર રહસ્યોથી ભરપૂર છે. અધ્યાત્મની આ મહાન ખાણ આપણો મહામૂલો નિધિ છે.

કહેવાય છે કે ગ્રીસમાં ભૂમિતિનો વિકાસ યુદ્ધવિદ્યામાંથી અને યુદ્ધવિદ્યાના એક ભાગરૂપે થયો હતો. અધ્યાત્મની ભૂમિતિનો વિકાસ યજ્ઞવિદ્યામાંથી અને યજ્ઞવિદ્યાના એક ભાગરૂપે થયો હતો. ભારતીય સંસ્કૃતિ અને પશ્ચિમી સંસ્કૃતિની ભિન્નતા સમજવા માટે આ એક દૃષ્ટાંત મૂલ્યવાન સંકેત આપે છે.

હજારો વર્ષોથી તપશ્ચર્યાને અંતે આપણી પાસે અધ્યાત્મવિદ્યાનો એક અણમોલ નિધિ તૈયાર થયો છે અને ગ્રંથસ્થ પણ થયો છે. અધ્યાત્મ

વિદ્યાવિષયક અનેકવિધ સાહિત્યનો અપાર રાશિ આ પુણ્યવતી ધરતી પર રચાયો છે, ગ્રંથસ્થ થયો છે અને પ્રકાશિત પણ થયો છે.

અધ્યાત્મવિદ્યાનો આપણો ગ્રંથભંડાર અનેક સ્વરૂપો ધરાવે છે. વેદની સંહિતાઓમાં આ રહસ્યો મંત્રોરૂપે વ્યક્ત થયાં છે. ઉપનિષદોમાં પણ અધ્યાત્મવિદ્યા મંત્રોના સ્વરૂપમાં જ છે.

‘યોગસૂત્ર’, ‘બ્રહ્મસૂત્ર’, ‘સાંખ્યસૂત્ર’, ‘ભક્તિસૂત્રો’, ‘પૂર્વમીમાંસાસૂત્ર’, ‘શિવસૂત્ર’ આદિ ગ્રંથોમાં અધ્યાત્મવિદ્યા સૂત્રોના રૂપે રજૂ થયેલ છે. ‘સાંખ્યકારિકા’, ‘સૌંદર્યલહરી’, ‘ગૌડપાદકારિકા’ (‘મૌડ્ડ્યકારિકા’), ‘પંચદશી’, ‘માધ્વમિકારિકા’ (‘શૂન્યકારિકા’) આદિ ગ્રંથોમાં આપણી આ વિદ્યા શ્લોકો રૂપે રજૂ થયેલ છે. આ ઉપરાંત અનેક ભાષ્યગ્રંથો પણ લખાયા છે. ભાષ્યગ્રંથોમાં અધ્યાત્મવિદ્યાનું વિશદીકરણ અને વિસ્તૃતીકરણ થયેલ છે.

આ બધાં સ્વરૂપો ઉપરાંત અધ્યાત્મવિદ્યાનાં રહસ્યોને અભિવ્યક્ત કરવાની એક બીજી પદ્ધતિ પણ આપણા દેશમાં વિકસી છે. આ પદ્ધતિ છે આપણું કથાસાહિત્ય. અધ્યાત્મવિદ્યાનાં રહસ્યોને કથા દ્વારા અભિવ્યક્ત કરવાની એક વિરલ અને વિશિષ્ટ પદ્ધતિનો અને તે પ્રકારના કથાસાહિત્યનો આપણા દેશમાં ઘણો વિકાસ થયો છે. આપણું કથાસાહિત્ય ઘણું વિસ્તૃત છે.

આપણા આ આધ્યાત્મિક કથાસાહિત્યનાં મૂળ વેદની સંહિતાઓમાં છે. વેદની સંહિતાઓ તો મંત્રોના જ સંગ્રહ છે, છતાં આ મંત્રોમાં પણ ક્યાંક-ક્યાંક કથાઓના અંશ જોવા મળે છે. આ કથાઓ દ્વારા સંક્રિતિક રીતે અધ્યાત્મવિદ્યાનાં તત્ત્વો સૂચિત કરવામાં આવેલાં છે. આરણ્યકો અને ઉપનિષદોમાં તો આવી કથા સ્પષ્ટ સ્વરૂપ ધારણ કરે છે. ઉપનિષદોની માર્મિક અધ્યાત્મકથાઓ તો જે જાણે તે માણે અને માણે તે જાણે!

વેદની સંહિતાઓ, બ્રાહ્મણગ્રંથો, આરણ્યકો તથા ઉપનિષદોમાં જે કથાઓ છે તે અધ્યાત્મમીમાંસાના ભાગરૂપે, અધ્યાત્મતત્ત્વને વધુ સ્પષ્ટ અને માર્મિક બનાવવા માટે વચ્ચે-વચ્ચે મૂકવામાં આવેલ છે. વૈદિક સાહિત્ય મૂલતઃ તો મંત્રસાહિત્ય જ છે. કથાઓ તો તેમાં એક સહાયક સાધનસ્વરૂપે મૂકવામાં આવેલ છે, પરંતુ ઉપનિષદકાળ પછી કથાસાહિત્ય એક સ્વતંત્ર

સ્વરૂપ ધારણ કરે છે અને પછી તો કથાસાહિત્યનો ઘણો વિકાસ થયો છે.

આપણા કથાસાહિત્યમાં અર્થાત્ આધ્યાત્મિક કથાસાહિત્યમાં શાનો સમાવેશ થાય છે ?

૧. ‘રામાયણ’, ‘મહાભારત’ આદિ ધાર્મિક-આધ્યાત્મિક મહાકાવ્યો,

૨. ‘શ્રીમદ્ભાગવત’ આદિ પુરાણો તથા ઉપપુરાણો,

૩. ‘યોગવાસિષ્ઠ-મહારામાયણ’ જેવા તત્ત્વજ્ઞાનના કથાગ્રંથો.

૪. સંસ્કૃત સિવાય ભારતની અન્ય ભાષાઓમાં રચાયેલું વિપુલ આધ્યાત્મિક કથાસાહિત્ય. દા. ત. ગુજરાતમાં ‘ચંદ્રકાંત’.

હવે આપણે જોઈએ કે આ વિપુલ કથાસાહિત્ય વસ્તુતઃ શું છે.

કથા એટલે આધ્યાત્મિક, તાત્ત્વિક અને સૃષ્ટિમીમાંસાવિષયક સિદ્ધાંતોને પાત્રો અને પ્રસંગોના માધ્યમ દ્વારા વ્યક્ત કરવાની પદ્ધતિ.

કથામાં પાત્રો તો અવશ્ય હોય છે. આ પાત્રો દ્વારા પ્રસંગો અને પ્રસંગોની હારમાળા પણ રચવામાં આવે છે, પરંતુ આ પાત્રો અને પ્રસંગો દ્વારા ગહન આધ્યાત્મિક તત્ત્વો અભિવ્યક્ત કરવામાં આવે છે. કથાના સ્વરૂપનું કેન્દ્રસ્થ તત્ત્વ આ છે.

આપણે એક દૃષ્ટાંત દ્વારા આ વસ્તુ વધુ સ્પષ્ટ રીતે સમજવા પ્રયત્ન કરીએ.

‘કેનોપનિષદ’નો પ્રધાન વિષય છે : વ્યક્તિ અને સમષ્ટિના જીવનમાં જે ક્રિયાઓ થઈ રહી છે તે બધી કોના થકી થાય છે ? બધાનું પ્રેરક તત્ત્વ કોણ છે ? આ તત્ત્વને જાણવું, સમજવું, તેની શોધ કરવી. ‘કેનોપનિષદ’ના ઋષિ પ્રારંભમાં

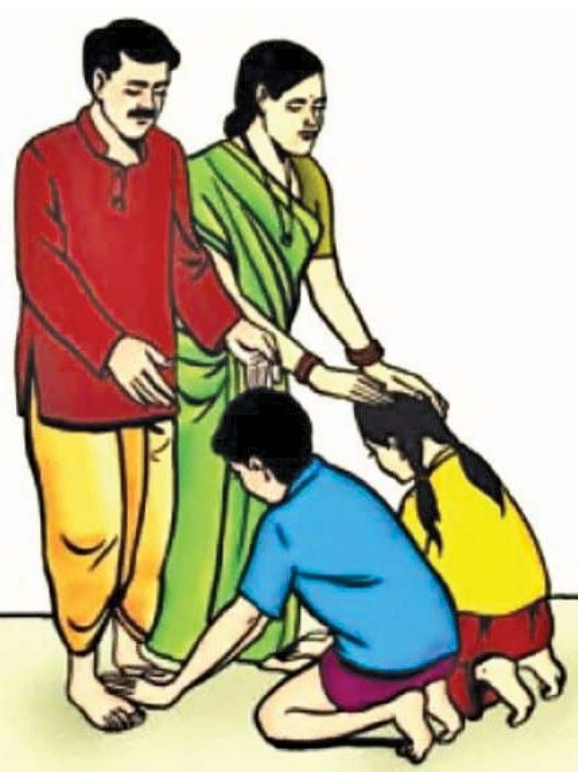

ચિંતન

હેમુ ભીખુ

feedback@bombay
samachar.com

શરીર પ્રદાન કરનારને પ્રણામ

હું મારા વિદ્યાર્થીઓને કહેતો હોઉં છું કે તમે ચાલુ કલાસે પણ મા-બાપ, નાના-નાની અને દાદા-દાદીનો ફોન લઈ શકો છો. મારું આની પાછળનું ગણિત વ્યવસ્થિત છે. આપણને આ સ્થૂળ શરીર આ છ મહાનુભવોની કૃપાથી પ્રાપ્ત થયું છે. આ શરીરનો સાધન તરીકે ઉપયોગ કરીને જ વ્યક્તિ પૂર્ણતાને – નિર્વાણને – પરમ સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરી શકે. આધ્યાત્મના માર્ગ પર જવા માટે આ શરીર જ સાધન છે. કોઈને કોઈ કર્મબંધનના કારણે આ શરીર પ્રાપ્ત થયું હશે, પણ પ્રાપ્ત થયા પછી આ શરીર જ બધા જ પ્રકારનાં સમીકરણોથી મુક્ત થવા માટેનું નિમિત્ત બની શકે. આવા નિમિત્તને ઘડનાર આ છ મહાનુભવોને જિંદગીમાં સૌથી ઉચ્ચ કક્ષાએ રાખવા જોઈએ. બીજા બધા જ કરતા તેમને વધારે મહત્ત્વ મળવું જોઈએ.

માતા-પિતા વંદનીય છે, અસ્તિત્વનું કારણ છે, જીવનના લાચાર તબક્કાના રક્ષક છે, અસ્તિત્વ ટકી રહે તે માટે જરૂરી પોષક દ્રવ્યોના દાતા છે, જિંદગીની અમૂલ્ય ભેટ સમાન ભાઈ-બહેનનું નિમિત્ત છે, જીવનમાં પ્રારંભિક જ્ઞાન તથા સંસ્કાર આપનાર શિક્ષક છે, પાછળથી વિશેષ જ્ઞાન મળે તે માટે ગોઠવણ કરનાર આયોજક છે, જિંદગીના દરેક તબક્કે અનેરું પ્રોત્સાહન આપનાર પ્રોત્સાહક છે, જિંદગીના દરેક કાર્ય માટે વિશેષ પ્રકારની શુભેચ્છા પાઠવનાર શુભચિંતક છે, બાળકો પર કાયમ માટે વિશ્વાસ ટકાવી રાખનાર માવતર છે, દરેક પરિસ્થિતિમાં સંતાન માટે પ્રાર્થના કરનાર શ્રદ્ધાળુ છે અને જીવન માટે એક અમૂલ્ય આધાર છે.

ઈશ્વરે પણ અવતાર ધારણ કરવા માવતરનો સહારો લેવો પડેલો. ઈશ્વર પર થયેલ આ કૃપા અમૂલ્ય છે. ઈશ્વરે પણ માવતરને યોગ્ય ન્યાય આપેલો છે. ઈશ્વર પણ માવતર પ્રત્યેનું પોતાનું ઋણ સ્વીકાર્યું છે. સર્વ સમર્થ ઈશ્વરે માતા-પિતા સામે બાળક બનીને રહન કર્યું છે, તેમની શિક્ષા સ્વીકારી છે, તેમના દારા કરાયેલ પાલનપોષણ માન્ય રાખ્યું છે. આ બધા સાથે તેમણે માતા-પિતાના ઋણમાંથી મુક્ત થવાનો પ્રયત્ન પણ કરેલો છે. શરીર-દાતા માતા-પિતાને ઈશ્વર પણ મહત્ત્વ આપતો હોય તો માનવીએ તો આપવું જ જોઈએ.

ભક્તિ કરવા માટે આ શરીર જરૂરી છે. પ્રભુનું ભજન-કીર્તન કે પૂજાપાઠ માટે આ શરીર હોવું જ જોઈએ. અવાજની ઇન્દ્રિયો વગર ભજન-કીર્તન ન થઈ શકે અને શ્રવણેન્દ્રિય વગર તે ગ્રહણ ન કરી શકાય. મંદિરની પ્રદક્ષિણા કરવા માટે પગની જરૂર પડે અને ઠાકોરજીને શણગારવા હાથની જરૂર પડે. પ્રભુની આરતી ઉતારવા પણ આ શરીર જ નિમિત્ત બને. જેમ તપ માટે શરીરની જરૂર છે અને જાપ માટે પણ શરીર જ ઉપયોગી બને. બે હાથ જોવા માટે, મંદિરના ઘંટમાં રણકાર ઉભો કરવા માટે, દીવાની જ્યોત પ્રગટ કરવા માટે, ઈશ્વરની આરાધના માટેના સંગીતમાં તાલ પુરાવવા માટે, ઈશ્વરમાં તલ્લીન થઈ નૃત્ય કરવા માટે, અને આવી અનેક પ્રવૃત્તિ માટે શરીરની આવશ્યકતા છે – જે માતા-પિતા દ્વારા પ્રદાન થાય છે.

સમજવા જેવી વાત એ છે કે આપણા આ સ્થૂળ શરીર સાથે સૂક્ષ્મ શરીર પણ વણાયેલું છે. તેથી આ સૂક્ષ્મ શરીરની હયાતી પણ તે છ મહાનુભવોને કારણે છે. યોગ સાધના માટે પણ શરીરનું હોવું મહત્ત્વનું છે. તેટલા જ માટે નવનાથ સંપ્રદાયના યોગી સૌ પ્રથમ શરીરની સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયત્ન કરેલો તેમ કહેવાય છે. શરીરના ચોક્કસ પ્રકારના ચિંતન થકી જ કુંડલિની જાગ્રત થઈ શકે. સાધના માટેની પ્રત્યેક મુદ્રા કે આસન કે મનોસ્થિતિ માટે આ સ્થૂળ કે સૂક્ષ્મ શરીર જરૂરી છે. નિષ્કામ કર્મ કરવા માટે પણ શરીર હોવું જરૂરી છે. કોઈને મદદરૂપ થવું હોય, સેવા-ચાકરી કરવી હોય, આધાર આપવો હોય, રક્ષણ આપવું હોય, કે આવું કોઈ પણ ધર્માનુસાર કાર્યમાં સંમિલિત થવું હોય તો તેની માટે શરીર જોઈએ જ. શરીર થકી જ પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રૂપે અન્યની સાથે સાત્ત્વિકતા વહેંચી શકાય. શરીર છે એટલે અનેક પ્રકારની સંભાવના છે.

જ્ઞાનના સંપાદન માટે પણ શરીર સાધન બની રહે. વિવિધ પ્રકારની શારીરિક ચેષ્ટાથી જે અનુભવ મળે તેને અંતઃકરણની વિવિધ ક્ષમતાઓથી મૂલવીને ઘણાં સત્ય પામી શકાય. જેમ મનના સાધન તરીકે શરીરની જરૂર છે તેમ બુદ્ધિના વહન માટે પણ શરીરની જરૂર છે. ચિત્ત જે સંસ્કારનો સંગ્રહ કરે છે તેની ઉપયોજિતા માટે પણ શરીરનું હોવું જરૂરી છે. અહંકાર તો અસ્તિત્વ સાથે જ જોડાયેલો હોવાથી શરીરની હયાતી વગર એની ઉપસ્થિતિ જ અસંભવ બની રહે. જ્ઞાનના ગ્રહણમાં અંતઃકરણની આ ચારેય સ્થિતિ મહત્ત્વની બની રહે છે, જે અંતે તો શરીરના આધારે સચવાયેલી હોય છે.

શરીર માત્ર કરેલાં કર્મોના માટેનું નિમિત્ત નથી. શરીર માત્ર સૃષ્ટિનું ચક્ર ચાલુ રહે તે માટે નવસર્જન કરવાનું માધ્યમ નથી. એ બધા સાથે મુક્તિ મળી શકે તે માટે પ્રભુના વરદાન સમું આ શરીર છે. આ વરદાન હકીકતમાં પરિણામે તે માટે માબાપ, નાના-નાની તથા દાદા-દાદીનો ઘણો મોટો ઉપકાર છે. સ્થૂળ કે સૂક્ષ્મ સ્વરૂપે, ગુરુ સુધી પહોંચવા માટે પણ શરીર જરૂરી છે. ગુસ્તી કૃપા ત્યારે જ સંભવી શકે જ્યારે આ શરીર પ્રાપ્ત કરી આપણે જન્મ્યા હોઈએ. જેમ કર્મોના ભગવત્તા માટે શરીર જરૂરી છે તેમ કર્મનાં નવાં સમીકરણો સ્થાપિત ન થાય તે જોવા માટે પણ શરીર અગત્યનું સાધન બની રહે. પ્રશ્ન એ છે કે આ શરીરનો ઉપયોગ આપણે મુક્તિ માટે કરીએ છીએ કે નવા જ પ્રકારનાં બંધનોનાં સમીકરણો ઊભાં થાય તેની માટે કરીએ છીએ. નિર્ણય આપણે લેવાનો છે. ■

ભજનનો પ્રસાદ

ડૉ. બળવંત જાની

feedback@bombay
samachar.com

એમની વૈરાગ્ય ભાવ વૃત્તિ ગૃહસ્થ જીવન દરમ્યાન અનેક પ્રસંગે પ્રગટેલી પણ દીક્ષિત થયા પછી પ્રબળપણે એમના જીવનનો એક ભાગ બની રહી. શ્રીહરિએ શ્વસુરગૃહે ભીક્ષા માગવા મોકલ્યા. નિસ્પૃહી બન્યા. પછી પોતાને વતન શેષપાટમાં રહેવા મોકલ્યા એ બીજી કસોટી. અહીં એ સમયે એમની માતૃશ્રીએ રમેલી-સંબંધીઓને અને દરબારીજનોને નિષ્કુળાનંદસ્વામી સમજાવવા મનાવવા મોકલ્યા. આ સમયનું ‘જનુની જીવો રે ગોપીચંદની પૂત્રને પ્રેયોં વૈરાગ્યજ પદ પછીથી ખૂબ જાણીતું થયું. અહીં નામજાપ, ‘યમદંડ લેખન સ્વાધ્યાય અને સત્સંગમાં સમાજની સમક્ષ પોતાની વૈરાગ્યભાવની ઢ મનોભૂમિકાને સમજાવતા પદો એમની આત્મવૃત્તની વિગતોના પરિચાયક છે. એમાંના થોડા અંશો અહીં ઉદાત છે.

- ‘કહાં કાષ્ઠ ને કહાં કુંહડા, કહો હે ઘડતર હારા
- જબ સે મોયે સદ્ગુરુ મિલિયા, મીટ ગયા સર્વે યાળા.
- ‘કોણ કુળ ને કોણ કુટુંબી, કોણ માત ને તાત
- કોણ ભાઈ ને કોણ ભગિની, બ્રહ્મ હમારી જાત.
- મેં હું આદિ અનાદિ, આ તો સર્વે ઉપાધી,
- સદ્ગુરુ મિલિયા અનાદિ, મીટ ગઈ સર્વે ઉપાધી.
- ખટરસ ખાવા નહીં ખોળીએ, જમશું જે મળશે અન્નજી,
- નિર્માને દિન નિર્ગમશું, રહેશું મનમાં મગનજી.
- ‘જૂના પુરાણા પટ પહેરશું, નહીં ઇચ્છું નવિનજી,
- શીત, ઉષ્ણ શિર અહીં રેશું, રાખી કંથા કોપીનજી.

એમની ભક્તિમાં સ્થાયી ભાવ વૈરાગ્યવૃત્તિના નિરૂપણનો જણાય છે. ખાન, પાન, પરેરવેશ રહેણીકરણી અને કૌટુંબિક સંબંધોમાંથી પણ છૂટકારો ઇચ્છે છે. કશો મોહ-માયાનો ભાવ ટકે નહીં એની કાળજી રાખી છે. એમણે એની પ્રતીતિ કરાવતું જડભરતનું ઘંત એક પદમાં ટંકવું છે:

‘અમે રે જડભરત જોગીઆ, ઇચ્છુ નહીં વૈજોગજી,

જગત પદારથ જીવને, રુચે નહીં જેમ રોગજી.

.....

શિવ રહસ્ય

ભરત પટેલ

feedback@bombay
samachar.com

(ગતિગંથી ચાલુ)

વૃત્રાસુરના મહાકાય સૈન્યની આગેકૂચ જોઈ સમગ્ર દેવસેના આતંકિત થઈ જાય છે. વૃત્રાસુરની શક્તિ સામે અગ્નિદેવ, પવનદેવ અને વરુણદેવ હારીને પલાયન થતાં જોઈ દેવસેના પણ ત્યાંથી પલાયન થઈ જાય છે. દેવરાજ ઇન્દ્ર વૃત્રાસુરને શબ્દોની ઝાળમાં ફસાવવાની કોશિશ કરે છે, પણ અંતે શબ્દોની ઝાળમાં પોતે ફસાઈ જવાની બીકે વૃત્રાસુર દેવરાજ ઇન્દ્રને ઊંચકીને ગળી જાય છે. આ જોઈ દેવી સચિ ત્યાંથી પલાયન થઈ દેવગુરુ બૃહસ્પતિ પાસે પહોંચે છે. દેવગુરુ બૃહસ્પતિ દેવી સચિને સમજાવતાં કહે છે કે, વૃત્રાસુરે બ્રહ્માજીને પ્રસન્ન કરી વરદાન મેળવ્યું છે કે, સ્વર્ગલોક કે અન્ય લોકના કોઈ પણ દેવ કે પુરુષ તેનો વધ કરી શકશે નહીં, દેવી તમારે માતા શક્તિના શરણે જવું જોઈએ.’ દેવી સચિ ત્વષ્ટા ઋષિએ સ્થાપેલ શક્તિ મંદિર પહોંચે છે અને માતાની આરાધના કરવા માંડે છે, ઘણો સમય વ્યતીત થતાં દેવી સચિ પોતાનું માથું માતા શક્તિનાં ચરણોમાં પછાડાવવા માંડે છે. આનાથી વ્યથિત થઈ માતા શક્તિ ત્યાં પ્રગટ થાય છે અને કહે છે, ‘સચિ તમારે ફિક્કર કરવાની જરૂર નથી, તમારા પતિનો અંત અસંભવ છે, તમારા પતિ જીવિત છે, તમે નિશ્ચિત રહો, તમારા પતિ અમર છે, તેઓ સુરક્ષિત છે, તેમને કંઈ નહીં થાય. હું કંઈક એવું કરું છું કે થોડા જ સમયમાં દેવરાજ ઇન્દ્ર પરત ફરશે.’ માતા શક્તિના આભામંડળમાંથી એક ગોળો નીકળી વૃત્રાસુરના આભામંડળમાં લુપ્ત થતાં વૃત્રાસુરને ઉંધ આવવા માંડે છે અને થોડા જ સમયમાં વૃત્રાસુર ઊઘી જાય છે. ઊંધમાં ઘેરતી વખતે જોરશોરથી થઈ રહેલા અવાજ વખતે વૃત્રાસુરનું મુખ પણ થોડું ખૂલતાં તક જોઈ દેવરાજ ઇન્દ્ર ખૂલેલા મુખમાંથી બહાર આવી જાય છે. દેવરાજ ઇન્દ્ર દેવગુરુ બૃહસ્પતિના આશીર્વાદ લેતાં દેવગુરુ બૃહસ્પતિ તેમને સલાહ આપે છે કે, ‘દેવરાજ તમે અહીં સ્વર્ગલોકમાં સુરક્ષિત નથી, માતા શક્તિની કૃપાથી વૃત્રાસુર નિદ્રાધીન થયો છે. નિદ્રાથી બહાર આવતાં જ એ તમને લાચ બનાવશે, તમે પૃથ્વીલોક જઈ છુપાઈ જાવ.’ દેવરાજ ઇન્દ્ર, દેવી સચિ અને દેવગણો ત્યાંથી પૃથ્વીલોક તરફ પ્રસ્થાન કરે છે.

.....

નિદ્રાધીન વૃત્રાસુર નિદ્રાથી બહાર આવતાં જ તે સમજી જાય છે કે તેના ઉદરમાંથી દેવરાજ ઇન્દ્ર નીકળી ગયા છે. તે ખૂબ ક્રોધિત થાય છે. વૃત્રાસુર: ‘સૈનિકો, દેવરાજ ઇન્દ્ર ક્યાં છે, તુરંત મારી સમક્ષ હાજર કરવામાં આવે.’

સૈનિક: ‘મહારાજ, આપ નિદ્રાધીન થતાં જ દેવરાજ ઇન્દ્રને તક મળી ગઈ અને તે બહાર આવી ગયો. તેને જીવિત જોઈ દેવસેના પણ ઉત્સાહિત થઈ ગઈ અને તેઓ આપણી સેના પર તૂટી પડ્યા. આપની ગેરહાજરીથી આપણી સેના પલાયન થઈ ગઈ છે અને તમે દેવરાજ ઇન્દ્રને જીવિત નહીં છોડો એ સમજતાં દેવરાજ ઇન્દ્ર સહિત દેવગણો પૃથ્વીલોક પર છુપાઈ ગયા છે.’

.....

વિશેષ

પ્રથમેશ મહેતા

mahendra.punatar@bombay
samachar.com

લંકાપતિ રાવણના વધ પછી, જ્યારે અયોધ્યાપતિ ભગવાન શ્રી રામની કીર્તિ દૂર દૂર સુધી ફેલાઈ ગઈ અને તેમને મર્યાદા પુરુષોત્તમ કહેવા લાગ્યા.

પછી એક દિવસ મહાદેવ શિવને પણ મર્યાદા પુરુષોત્તમ શ્રી રામને મળવાની ઈચ્છા થઈ. પાર્વતીજીને પોતાની સાથે લઈને મહાદેવ કેલાશ પર્વત પરથી નીચે ઊતર્યા અને અયોધ્યા નગરી તરફ જવા લાગ્યા. ભગવાન શિવ અને માતા પાર્વતીને અયોધ્યા આવતા જોઈને શ્રી સીતારામજી ખૂબ જ પ્રસન્ન થયા. માતા જાનકીએ તેમનું યોગ્ય સન્માન કર્યું અને પૂતે ભોજન બનાવવા રસોડામાં ગયા. દરમિયાન ભગવાન શિવે શ્રી રામજીને પૂછ્યું: ‘તમારા સેવક હનુમાનજી દેખાતા નથી.’ શ્રી રામે કહ્યું:- ‘તેઓ બગીચામાં છે.’

શિવજીએ શ્રી રામજી પાસેથી બગીચામાં જવાની અનુમતિ માગી અને પાર્વતીજીનો હાથ પકડીને બગીચામાં આવ્યા. બગીચાની સુંદરતા જોઈને તે મંત્રમુગ્ધ થઈ ગયા. એક વિશાળ આંબાના ઝાડ નીચે, હનુમાનજી ગાઢ નિંદ્રામાં સૂતા હતા, દુનિયાથી બેધ્યાન હતા અને તેમના નસકોરામાંથી રામનામનો અવાજ લયબદ્ધ રીતે બહાર આવી

નિષ્કુળાનંદસ્વામી: વૈરાગ્યભાવ ને ભક્તિતત્ત્વના તર્કપૂત ઉદ્ઘાતા

જીવનમાં સ્વાદેન્દ્રીયનો તો એમણે જાણે હાસ કરી નાખેલો. એક વખત બોટાદના પાદરેથી પોતાના સાધુઓ સાથે પસાર થયા. ભગો દોશી નામનો સત્સંગી એમને જોઈ ગયો. ખૂબ આગ્રહ કરીને ગામમાં તેડી ગયો. બ્રાહ્મણો બોલાવીને રસોઈ બનાવડાવી. ઠાકોરજીને સ્વાદિષ્ટ-મીઠ બીરંજનો થાળ ધર્યો. નિષ્કુળાનંદજી પાસે મૂકીને પોતાના પાત્રમાં બીરંજ લેવા આગ્રહ કર્યો. પ્રતિભાવ રૂપે મોટે સાદે બોલ્યા, ‘જમ નિષ્કુળાનંદ જમ, તું મોટો મોખતી છો, તે મહોબત નહીં મેલાય માટે જમ, નિષ્કુળાનંદ જમ. આ સાંભળીને ભગા શેઠે કહ્યું, ‘સ્વામી આપ રાજી હો તેમ જમો. એટલે પોતે સાધુ પાસે જુવારનો રોટલો ઘડાવેલો હતો. તે મંગાવીને જમ્યા. નિષ્કુળાનંદજી હંમેશા થોડી ભીક્ષા એક પાત્રમાં નાખીને એમાં એક ખોભો પાણી નાંખીને એ આરોગતા હતા.

.....

આવા ઢ વૈરાગી નિષ્કુળાનંદની રહેણીકરણી પણ અત્યંત સામાન્ય હતી. નિષ્કુળાનંદનો સદયી રમેહથી બધા હરિભક્તો સાથે ખપપૂર્વકનો વ્યવહાર રહેતો, ઓછું બોલવું, સતત નામજાપ અને સેવાભાવથી પ્રસન્ન શ્રીહરિએ એમને ગઢડા મંદિરના મહંતપદે નિયુક્તિ આપવાનું વિચારેલું. આ વિચારનો નિષ્કુળાનંદજીને ખ્યાલ આવી જતાં બ્રાહ્મમુહૂર્તમાં વહેલા ઊઠી પૂજા-પાઠ કરીને ગઢાળી ગામે જતા રહેવા નીકળી પડ્યા. શ્રીહરિને નિષ્કુળાનંદના નિસ્પૃહી ભાવનો ખ્યાલ આવી

.....

ગયો. મહંત બનાવવાની યોજના તેમણે બંધ રાખી ત્યારે જ નિષ્કુળાનંદ સ્વામી પરત થયેલા. પઠની લાલસા ન હતી, એવી દ્રવ્યની પણ લાલસા-સ્પૃહા પણ ન હતી. શ્રીહરિએ એકદા સંતો સાથે હરિભક્તોની રસોઈ પ્રેમપૂર્વક આરોગ્યા બાદ ‘મુખવાસ લ્યો, મોઢું ખોલો ? એમ નિષ્કુળાનંદને કહ્યું ત્યારે નિષ્કુળાનંદજીએ શ્રીહરિને મૂકી ખોલવા કહ્યું. સ્વામીએ આગ્રહથી મૂકી ખોલાવી તો એમાં સોનામહારું હતી. નિષ્કુળાનંદજીએ શ્રીહરિને લાકડીના ગામનો ઘટના પ્રસંગ કહ્યો. તમે માયાને-દ્રવ્યને ધૂળમાં ઘટીને અમારી પાસે એના ઉપર મળમૂત્ર ત્યાગ કરવેલા. ત્યારે માયાએ આપને કરબદ્ધ બનીને કહેલું, ‘હે પ્રભુ તમે મારા ઉપર બહુ કરી. ત્યારે આપે માયાને કહેલું ‘તારો લાગ આવે ત્યારે તું સંતોના મુખમાં મળ ત્યાગ કરજે. નિષ્કુળાનંદની વાત સાંભળીને શ્રીહરિ બોલી ઉઠેલા, શાભારા નિષ્કુળાનંદ શાભાસ.

‘બ્રહ્મસંહિતાના નિર્દેશને આધારે કહી શકાય કે ‘તમારું પ્રારબ્ધ પણ તમને નહીં છેતરી શકે. દ્રવ્ય સારું તો ત્રિલોકમાં મોટા-મોટા દેવતાઓ, રાજા મહારાજાઓ અને જોગી જતિઓ પણ લાડી મરે છે. તેનો ત્યાગ કરે એવા સાધુઓ તો આપણી પાસે જ છે. આ ઘટના સંદર્ભે શ્રીહરિનો ભાવ જાણીને પાસે રહેલા બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ સઘ બેઠ પદ રચીને સભામાં રજૂ કરેલું.

‘વિત સારું વઢી મરે રાય રંકને નારી વર,

સ્વર્ગ, મૃત્યુ, પાતાળમાં જેહનો નિવાસ છે. ૧

જોગી, જતિ, તપસી, સન્યાસીઓ ન તજે ધન,

વાસના છે વિતનીને, તેના તે તો દાસ છે. ૨

દ્રવ્ય પર મળમૂત્ર કરી તેનો ત્યાગ કરે,

એવા તો આ સમે સાધુ આપણી જ પાસ છે. ૩

કહત હૈ બ્રહ્માનંદ, શ્રીમુખે શ્રીહરિ કહે-

નિષ્કુળાનંદજીને અધિક અધિક શાભાસ છે. ૪

દ્રવ્ય પરત્વેની તૃષ્ટ્યવૃત્તિ, ત્યાગવૃત્તિ અને તિરસ્કારભાવ એમની વૈરાગ્યમય અને અર્કિયન વ્યક્તિમત્તાના ઉદાહરણ રૂપ આ પ્રસંગ મારી પ્ષ્ટિએ નિષ્કુળાનંદની ઢ મનોબળથી પ્રગટેલી અને સ્થિર થયેલી ત્યાગવૃત્તિનો પરિચાયક છે.

.....

(કમશ:)

શ્રી રામ નામનો મહિમા

રહ્યો હતો. આશ્ચર્યચકિત થઈને ભગવાન શિવ અને માતા પાર્વતી એકબીજા સામે જોવા લાગ્યા. માતા પાર્વતીએ હસીને ઝાડની ડાળીઓ તરફ ઈશારો કર્યો. રામનું નામ સાંભળતા જ ઝાડની ડાળીઓ પણ હલવા લાગી અને તેમાંથી પણ રામ નામનો જપ થવા લાગ્યો.

શિવજી પોતે રામ નામની ધૂનમાં મગ્ન થઈ ગયા અને રામ રામ કહીને નાચવા લાગ્યા. માતા પાર્વતી પણ તેના પતિની પાછળ ગયા. શિવ અને પાર્વતીના નૃત્યથી એવો અવાજ ઊભો થયો કે સ્વર્ગના દેવતાઓ પણ બગીચા તરફ આકર્ષિયા અને બધા રામના નામની ધૂનમાં મગ્ન થઈ ગયા.

માતા જાનકી ભોજન બનાવીને રાહ જોઈ રહ્યાં હતાં પરંતુ, સંજ સુધી મહેમાનો ન આવ્યા, તેથી તેમણે પોતાના દિયર લક્ષ્મણજીને બગીચામાં મોકલી દીધા. લક્ષ્મણજી પોતાની જાતને શ્રી રામના સેવક માનતા હતા, તેથી જ્યારે તેમણે બગીચામાં આવીને પૃથ્વી પર સ્વર્ગનું દર્શન કર્યું ત્યારે તેમણે પણ રામના નામથી ગાવાનું શરૂ કર્યું.

મહેલમાં માતા જાનકી ચિંતિત હતા કે અત્યાર સુધી કોઈ ભોજન લેવા કેમ નથી આવ્યું. તેમણે શ્રી રામજીને કહ્યું કે ભોજન હું થઈ રહું છે, ચાલો જઈએ અને બગીચામાંથી બધાને લઈ આવીએ.

સીતારામજી બગીચામાં ગયા ત્યારે રામના નામનો ખૂબ જ ઘોંઘટ

થયો. હનુમાનજી ઊંઘી રહ્યા હતા અને તેમના નસકોરામાંથી હજુ પણ રામનું નામ નીકળતું હતું.

શ્રી સિયારામ ભાવુક થઈ ગયા, રામજીએ હનુમાનજીને ઊંઘમાંથી જગાડ્યા અને તેમની તરફ પ્રેમથી જોવા લાગ્યા.

ભગવાનને આવતા જોઈ હનુમાનજી ઝડપથી ઊભા થઈ ગયા, નૃત્યમાં વિશ્લેષ પડ્યો. શિવજીએ ખુલ્લાં અવાજે હનુમાનજીની રામ પ્રત્યેની ભક્તિની પ્રશંસા કરવાનું શરૂ કર્યું. હનુમાનજી સંકોચ અનુભવતા હતા, પરંતુ શ્રી સિયારામે ભગવાન શિવને ભોજન કરવા માટે વિનંતી કરી. માતા જાનકીએ ભોજન પીરસવાનું શરૂ કર્યું. શ્રી રામજીએ હનુમાનજીને પણ પંકિતમાં બેસવાનો આદેશ આપ્યો. હનુમાનજી બેસી ગયા, પણ આદત એવી હતી કે રામજી જમ્યા પછી જ તેઓ ભોજન લેતા હતા.

આજે શ્રીરામની આજ્ઞા પહેલા ભોજન કરવું પડ્યું. માતા જાનકી હનુમાનજીને ભોજન પીરસતા હતા, પરંતુ હનુમાન પેટ ભરી શકતા ન હતા. સીતાજી થોડીવાર તેમને ભોજન પીરસતા રહ્યા અને પછી સમજાયું કે આ રીતે હનુમાનજી તેમનું પેટ નહિ ભરી શકે. તેમણે તુલસીના પાન પર રામનું નામ લખ્યું અને ભોજનની સાથે હનુમાનજીને પીરસ્યું. તુલસીના પાન ખાતા જ હનુમાનજી સંતુષ્ટ થઈ ગયા અને ભોજન કર્યો પછી ઊભા થયા. ભગવાન શિવશંકર પ્રસન્ન થયા અને હનુમાનજીને આશીર્વાદ આપ્યા કે તમારી રામ ભક્તિ યુગો સુધી યાદ રહેશે અને તમને સંકટમોચન કહેવામાં આવશે. ■

‘બર્થ-ડે બોય’ કિરમાણીની આત્મકથાએ ખ્યાતનામ ખેતાડીઓને વર્ષો પછી પાછા ભેગા કર્યા: ભારતના મહાન વિકેટકીપર-બેટર સૈયદ કિરમાણીની આત્મકથા ‘સ્ટમ્પડ’નું રવિવારે બેંગલુરુના એમ. ચિન્નાસ્વામી સ્ટેડિયમમાં અનાવરણ કરવામાં આવ્યું એ પ્રસંગે દેશના ખ્યાતનામ ક્રિકેટરો ઉપસ્થિત હતા. રવિવાર, રાત્રી ૬:૩૦ના રોજ કિરમાણીનો ૭૫મો જન્મદિન હતો. એક સમયના સાથી સ્પિનરો ભાગવત ચંદ્રશેખર અને એરાપલ્લી પ્રસન્ના (ઉપર, વચ્ચે) વાતચીતમાં મગ્ન હતા ત્યાં ચીફ ગેસ્ટ કપિલ દેવ થોડી વાર બાદ પ્રસન્નાને મળ્યા હતા (જમણે, ઉપર). અનાવરણ વખતે બેઠેલા મહેમાનોમાં વીવીએસ લક્ષ્મણ, અનિલ કુંભલે અને રાહુલ દ્રવિડ તેમ જ ઇન્ફોસિસના સહ-સ્થાપક નારાયણ મૂર્તિનો પણ સમાવેશ હતો. આ પુસ્તકમાં ઘણી અજાણી વાતો સમાવી હોવાનું કિરમાણીએ કહ્યું હતું. (પીટીઆઈ)

૧૦. મહિલાઓ માટે

કાનનમાં મોટાણાં

દવાથી એક જ સીટિંગમાં પુરાવો તરત બુટટી પહેરો. નાક કાન વિંધાવો. બોરીવલી: 9969388693/ 7506569229. (બી-૧૫૨૩૯)

૧૮. ફેક્ટરી વર્કશોપ

વસઈ

ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ગાળા પ્લોટ લેવા/ વેચવા/ ભાડેથી રૂપબ ઉપાધ્યાય 9049625073/ દિનેશ ઉપાધ્યાય 9326470109. (એસડીબી-૨૩૦૭)

૧૨. માત્રા સહેલગાઉ

THE KINARA VILLAGE LONAVALA

Enjoy 31* Night Free Entry

Entry For Family & Couples ONLY

Live Orchestra From Famous Singer Rajendra Godhvi

DELICIOUS FOOD

HERITAGE AMBIENCE

HERITAGE ROOMS AVAILABLE

Add.: Old Mumbai - Pune Highway, Voksa Naka, Varsoli, Lonavala - 410401

www.thekinaravillage.com

Call : 9859639639

(B-15237)

૧૭. જમ્યા આપવી છે

બાંદ્રા (વેસ્ટ)

ટર્નર રોડ લિવલાયસંસ 2 BHK સેમી ફર્નિશ, 90,000/- ખાર લિફ્ટિંગ રોડ ૩ BHK ફર્નિશ ડુબેક્ષ ફ્લેટ, પાર્કિંગ 1,65,000/- તુરંત કબજો. 9820296693. ‘કટારિયા એજન્ટ’ (૧૫૨૯૬-એ)

માટુંગા-કિંગ્સ સર્કલ

2 બેડરૂમ હાઉસ ફિચન વેચાણ માટે, નવી બિલ્ડિંગ- O.C. સાથે, ઈન્ડિયન જીમખાનાની નજીક, 12મો માળ, 770 sq. ft. પાર્કિંગ 3.40 કરોડ. સંપર્ક: 9374543885. (૧૫૪૩૨-સી)

■ સેલ, 601, જેડ વેદાંત, બી એન રોડ, ૨ બીએચકે, ૭૪૧ કાર્પેટ, માટુંગા સેન્ટ્રલ માટુંગા અને ફિંગ સર્કલ સ્ટેશનથી ૫ મિનિટ, ૩.૫૦ કરોડ નિગોશિએબલ સંપર્ક: ૯૮૨૧૪૨૪૬૫૯. (બી-૧૫૨૭૭)

PAREL E, PRIME LOCATION

Pool, Club, Gym, Derasar 8-10! yr old Bldg., 1250 cpt, earlier Price 5.11 Cr. now, 4.81 Cr. Genuine Seller, also Runwal Nirvana 3 Bed 1325, cpt Investors Flat 5.5 Cr. +- - 9819227923. (B-15070)

SOUTH MUMBAI

Peddar Road, Breach Candy, Malabar Hill, Walkeshwar, Cuffe Parade. 1, 2, 3, 4 BHK Sale, L&L, Ready & Under-Construction. 9892710071 / 9619048555. (B-15322)

SALE/PURCHASE

Bungalows Pent House Duplex Flats Plots Speciality Juhu. Andheri / South Mumbai. Shukla Estate - 8169147281. (B-15276)

અર્શદીપ અને સ્મૃતિ મંધાના આઈસીસી અવોર્ડ માટે નોમિનેટ થયા

દુબઈ: લેફ્ટ-આર્મ ફાસ્ટ બોલર અર્શદીપ સિંહે ૨૦૨૪ના વર્ષમાં ટી-૨૦ ઇન્ટરનેશનલમાં શાનદાર પર્ફોર્મ કર્યું અને જૂનના ટી-૨૦ વર્લ્ડ કપમાં પણ તેનો પર્ફોર્મન્સ પ્રશંસનીય હતો જેને પગલે તે આઈસીસીના ટી-૨૦ ફોર્મેટ માટેના અવોર્ડ નોમિનેટ થયો છે. સ્ટાઇલિશ લેફ્ટ-હૅન્ડ ઓપનર સ્મૃતિ મંધાના ૨૦૨૪ના વર્ષ દરમ્યાન આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટમાં પ્રશંસનીય રમી એ બદલ તેને આઈસીસી વિમેન્સ ઓડીઆઇ (વન-ડે ઇન્ટરનેશનલ) ક્રિકેટર ઑફ ધ યરના પુરસ્કાર માટે નોમિનેટ કરવામાં આવી છે.

પચીસ વર્ષનો અર્શદીપ સિંહ હાલમાં ભારતની મર્યાદિત ઓવર્સ માટેની ટીમમાં જ સિલેક્ટ થાય છે. ૨૦૨૪માં ટી-૨૦ રમનાર મુખ્ય ક્રિકેટ દેશોમાં અર્શદીપ અને શ્રીલંકાનો સ્પિનર વનિન્દુ હસરંગા ૩૬-૩૬ વિકેટ સાથે મોખરે છે. અર્શદીપે ૩૬ વિકેટ ૧૮ મેચમાં અને હસરંગાએ ૧૯ મેચમાં લીધી હતી.

જોકે અર્શદીપને જે પુરસ્કાર (મેન્સ ટી-૨૦ ક્રિકેટર ઑફ ધ યર) માટે નોમિનેટ કરવામાં આવ્યો છે એ માટે બીજા ત્રણ દાવેદારો પણ છે. એમાં પાકિસ્તાનના બાબર આઝમ, ઑસ્ટ્રેલિયાના ટ્રેવિસ હેડ અને ઝિમ્બાબ્વેના સિકંદર રઝાનો સમાવેશ છે.

અર્શદીપ ૩૬ વિકેટ સાથે એક કેલેન્ડર-યરમાં સૌથી વધુ ટી-૨૦ ઇન્ટરનેશનલ વિકેટ લેનાર ભારતીય બોલરમાં ભુવનેશ્વર કુમાર (૩૭ વિકેટ) પછી બીજા સ્થાને છે. અર્શદીપે આ વર્ષના ટી-૨૦ વર્લ્ડ કપમાં સંયુક્ત રીતે સૌથી વધુ ૧૭ વિકેટ લીધી હતી. અફઘાનિસ્તાનનો ફઝલહુક ફાફુડી ૧૭ વિકેટ સાથે તેની સાથે મોખરે હતો. લેફ્ટ-હૅન્ડ ઓપનર સ્મૃતિ મંધાનાએ વર્તમાન સીઝનમાં ૧૨ ઇનિંગ્સમાં કુલ ૭૪૩ રન બનાવ્યા છે અને તેની બેટિંગ-એવરેજ ૬૧.૯૧ છે. તેણે બે સેન્યુરી ફટકારી હતી.

મંધાનાએ આ પુરસ્કાર જીતવા સાઉથ અફ્રિકાની લોરા વોલ્વર્થ, શ્રીલંકાની ચમારી અથાપથુ અને ઑસ્ટ્રેલિયાની એનાબેલ સધરલેન્ડ સાથે હરીફાઈ કરવી પડશે.

મેલબર્ન: બોર્ડર-ગાવસ્કર ટ્રોફીમાં ભારતે જરૂરી બુમરાહના સુક્રાનમાં વિજય સાથે ટેસ્ટ-શ્રેણીની શરૂઆત કરી, પરંતુ ત્યાર બાદ રોહિત શર્માએ ટીમમાં કમબેક કર્યું ત્યાર પછી ભારતે એક પરાજય જોયો છે અને ખરાબ વાતાવરણને કારણે એક ટેસ્ટ ડ્રોમાં ગઈ હતી ત્યારે હવે ચોથી ટેસ્ટમાં ભારતે કદાચ વધુ એક પરાજયનો સામનો કરવો પડે એવી સ્થિતિમાં એક ભૂતપૂર્વ ક્રિકેટરે મોટું નિવેદન આપતા કહ્યું છે કે હું જો ભારતનો સિલેક્ટર હોત તો મેં રોહિત પાસેથી કેપ્ટન્સી પાછી લઈને બુમરાહને આપી દીધી હોત.

ઑસ્ટ્રેલિયાના ભૂતપૂર્વ કેપ્ટન માર્ક વોએ આવું કહ્યું છે. રોહિતના સુક્રાનમાં ઑસ્ટ્રેલિયામાં ભારતીય ટીમ માટે પથ મુશ્કેલ બનતો ગયો એ તો ઠીક, પણ ખુદ રોહિત બેટિંગમાં પણ ફલોપ થયો છે. રોહિતના સુક્રાનમાં ઑસ્ટ્રેલિયાના ભારતીય ટીમ માટે પથ મુશ્કેલ બનતો ગયો એ તો ઠીક, પણ ખુદ રોહિત બેટિંગમાં પણ ફલોપ થયો છે.

જહુ, ઉસકો દાંત મત દિખા...જાડેજાને કેપ્ટન રોહિત શર્માએ આવું કેમ કહ્યું?

મેલબર્ન: બોર્ડર-ગાવસ્કર ટ્રોફીમાં સરસાઈ મેળવવા ભારત અને ઑસ્ટ્રેલિયાની ટીમ વચ્ચે ભારે રસાકસી થઈ રહી છે અને કેટલાક વિવાદો પણ થયા છે, પરંતુ એ વચ્ચે થોડી મસ્તીમજાક પણ થતી રહી છે. રવિવારના ચોથા દિવસની જ વાત કરીએ. કેપ્ટન રોહિત શર્માએ લેફ્ટ-આર્મ સ્પિનર રવીન્દ્ર જોડેજાને મોરચા પર મૂક્યો ત્યાર બાદ એક ઓવર વખતે તેને દૂરથી કહ્યું, ‘જહુ, ઉસકો દાંત મત દિખા...’ રોહિતની આ સલાહ સાંભળીને નજીક ઊભેલા ભારતીય ખેલાડીઓ હસી પડ્યા હતા. ભારતની જેમ ઑસ્ટ્રેલિયાનો ટોપ-ઓર્ડર (૭૦ રન બનાવનાર માર્નસ લાબુશેનને બાદ કરતા) પણ સાડું રમવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો, પરંતુ પૂંછડિયા બેટર્સ ભારતને ભારે પડ્યા.

એક તબક્કે નેયન લાયન (૪૧ નોટઆઉટ) અને સ્કોટ બોલેન્ડ (૧૦ નોટઆઉટ) કીઝમાં હતા ત્યારે વિરાટ કોહલીએ રોહિતને પૂછ્યું કે ‘પછીની ઓવર કોને આપીશ?’ રોહિતે જોડેજાને

બોલાવીને તેને કહ્યું, ‘ચલો સે (આ છેડા પરથી) ડાલ કે દેખ કયા હોતા હૈ.’ એ સાથે રોહિતે જોડેજાને તરત એવું પણ કહ્યું કે ‘એ જહુ, દાંત મત દિખા યાર ઉસકો...’

રોહિત આવું બોલીને જોડેજાને શું કહેવા માગતો એ તો સ્પષ્ટ નહોતું થયું, પણ તે જોડેજાને એવો ઇશારો કરવા માગતો ઇશ કે ‘તું ચહેરાના કોઈ પણ પ્રકારના હાવભાવ બેટર સામે બતાવવાનું ટાળજે.’

દરમ્યાન રવિવારે સવારે ભારતનો

ચશસ્વીની ફીલ્ડિંગ ટીમ ઇન્ડિયા માટે માથાનો દુખાવો બની, ત્રણ કેચ છોડ્યા

ખ્વાજા, લાબુશેન, કમિન્સને મળ્યા જીવતદાન: રોહિત-કોહલીએ હાલવ્યો ગુસ્સો

મેલબર્ન: બોર્ડર-ગાવસ્કર ટ્રોફીમાં અહીં રમાતી બોક્સિંગ-ડે ટેસ્ટમાં ઓપનર ચશસ્વી જયસ્વાલ શુક્રવારના બીજા દિવસે વિરાટ કોહલી સાથેની ગેરસમજમાં રનઆઉટ થઈ ગયો એ બહુ બોટું થયું, પણ એ પહેલાં તેણે ૮૨ રન બનાવીને ભારતની જરૂરિયાતો પ્રથમ ઇનિંગ્સ માટે સારો પાયો નાખી આપ્યો હતો. જોકે રવિવારના ચોથા દિવસે ચશસ્વી પાછો યથામાં આવી ગયો હતો. તેની ફીલ્ડિંગ બહુ ખરાબ હતી જેની વિપરીત અસર આ મેચના પરિણામ પર જોવા મળી શકે. ચશસ્વીની ખરાબ ફીલ્ડિંગથી કેપ્ટન રોહિત શર્મા અને સૌથી પીઠ ખેલાડી વિરાટ કોહલી, બન્ને જણ ગુસ્સે થયા હતા.

રવિવારે વહેલી સવારે ભારતનો પ્રથમ દાવ ૩૬૯ રનના સ્કોર પર સમેટાઈ ગયો ત્યાર બાદ ઑસ્ટ્રેલિયાને બહુ જલદી પહેલો ઝટકો લાગી શકે એમ હતો, પણ ચશસ્વી સ્લિપમાં ઉસમાન ખ્વાજાનો આસાન કેચ નહોતો પકડી શક્યો. એ સમયે ઑસ્ટ્રેલિયાનો બીજા દાવનો સ્કોર માંડ સાત રન હતો.

ખ્વાજાનો કેચ છૂટ્યો ત્યારે તે ફક્ત બે રન પર હતો અને જીવતદાન મળ્યા પછી તે બીજા ૧૯ રન બનાવી ગયો હતો. તે ૨૧ રનના પોતાના સ્કોર પર આઉટ થયો હતો. ખ્વાજાનો કેચ છૂટ્યા પછી બધાને આશા હતી કે ચશસ્વી વધુ સતર્ક થઈને ફીલ્ડિંગ કરશે. ઊલટાનું, ચશસ્વીથી બીજા બે કાંગારૂ બેટર્સને જીવતદાન મળ્યા હતા.

ઑસ્ટ્રેલિયાની ટીમ ૧૦૫ રનની સરસાઈ લીધા પછી બીજા દાવમાં ૯૯ રનમાં છ વિકેટ ગુમાવી ચૂકી હતી અને ભારતને ઓછો લક્ષ્યાંક આપી શકે એવી હાલતમાં હતી ત્યારે ચશસ્વીથી માર્નસ લાબુશેનનો કેચ છૂટી ગયો હતો. ગલીમાં ચશસ્વીએ લાબુશેનનો સહેલો કેચ છોડ્યો હતો. લાબુશેન ત્યારે ૪૬ રન પર હતો અને જીવતદાન મળ્યા પછી બીજા ૨૪ રન બનાવી ગયો હતો. તે પોતાના ૭૦ રનના સ્કોર પર મોહમ્મદ સિરાજના બોલમાં એલબીબ્લ્યૂ થયો હતો.

અઘઘ...ટેસ્ટના માત્ર પહેલા દાવમાં બન્યા ૧,૧૦૧ રન!

ભુલવેયો: એક તરફ ટેસ્ટ-ક્રિકેટના દાયકાઓ જૂના દેશોના સારા-સારા બેટર્સ સસ્તામાં આઉટ થઈને ટી-૨૦ની મન પર થયેલી ઘેરી અસરનું પ્રદર્શન કરી રહ્યા છે ત્યારે ઝિમ્બાબ્વે અને અફઘાનિસ્તાન જેવા પ્રમાણમાં નાના ટેસ્ટ-રાષ્ટ્રોની ટીમના બેટર્સ લાંબી-લાંબી ઇનિંગ્સ રમીને રનનો ઢગલો કરી રહ્યા છે. જુઓને, ભુલવેયો શહેરમાં રમાતી સિરીઝની પહેલી ટેસ્ટમાં યજમાન ઝિમ્બાબ્વેને અફઘાનિસ્તાનની ટીમ બરાબર માથાની મળી અને ઝિમ્બાબ્વેએ બેટિંગ લીધા પછી પહેલા દાવમાં ૫૦૦-પ્લસ રન બનાવ્યા તો અફઘાનિસ્તાને પણ ૫૦૦-પ્લસનો જુમલો ખડકી દીધો. બન્નેની પ્રથમ ઇનિંગ્સના રનનો સરવાળો ૧,૧૦૧ રન હતો.

એ તો ઠીક, પણ અફઘાનિસ્તાને હજી ત્રણ જ વિકેટ

ખ્વાજા અને લાબુશેનને જીવતદાન આપ્યા પછી ચશસ્વીના હાથે જીવતદાન મેળવવાનો વારો કેપ્ટન પેટ કમિન્સનો હતો. કમિન્સ જ્યારે ૨૧ રન પર હતો ત્યારે ચશસ્વીથી સિલી પોઇન્ટ પર કમિન્સનો કેચ છૂટી ગયો હતો. કેપ્ટન રૂપમાં બોલ પોતાની તરફ આવ્યો એ પહેલાં જ ચશસ્વી ઊભો થઈ અને બોલ તેના બન્ને પગની વચ્ચેથી પસાર થઈ ગયો હતો.

મેલબર્નના ચોથા દિવસે એક તરફ ભારતીય બોલર્સ ઑસ્ટ્રેલિયન બેટર્સને બને એટલા કાબૂમાં રાખવાની કોશિશ કરી હતી કે જેથી ભારતને નીચો લક્ષ્યાંક મળી શકે. જોકે ચશસ્વીની ફીલ્ડિંગ એટલી બધી ખરાબ હતી કે રોહિત અને કોહલી ગુસ્સો વ્યક્ત કરવાનું ટાળી નહોતા શક્યા. ચશસ્વીએ જ્યારે લાબુશેનનો સ્લિપમાં કેચ છોડ્યો ત્યારે તેની બાજુમાં કોહલી ઊભો હતો અને કેચ છૂટતાં જ કોહલી કોથિત થયો હતો. કમિન્સનો ચશસ્વીએ જ્યારે કેચ છોડ્યો ત્યારે રોહિત તેની સામે ઘણી વાર સુધી ઘૂંટ્યો હતો.

સાઉથ આફ્રિકા વર્લ્ડ ટેસ્ટ ચેમ્પિયનશિપની ફાઇનલમાં સૌથી પહેલાં પહોંચી ગયું

ટેસ્ટમાં પાકિસ્તાનને હરાવી દીધું: બીજું ફાઇનલિસ્ટ બનવા ભારત-ઑસ્ટ્રેલિયા વચ્ચે ટક્કર

સેન્યુરિયન: સાઉથ આફ્રિકાએ અહીં રવિવારે પાકિસ્તાનને સિરીઝની પહેલી રોમાંચક ટેસ્ટમાં બે વિકેટે હરાવીને વર્લ્ડ ટેસ્ટ ચેમ્પિયનશિપ (ડબ્લ્યૂટીસી) તરફ ઓળખાતા ટેસ્ટના વર્લ્ડ કપની ફાઇનલમાં પહોંચનારો પહેલો દેશ બની ગયો હતો.

ફાઇનલના બીજા સ્થાન માટે (રેન્કિંગ મુજબ) ભારત અને ઑસ્ટ્રેલિયા વચ્ચે સૌથી વધુ હરીફાઈ થશે.

પાકિસ્તાને પ્રથમ દાવમાં ૨૧૧ રન બનાવ્યા હતા જેના જવાબમાં સાઉથ આફ્રિકાની ટીમ ૩૦૧ રન બનાવી શકી હતી. એમાં ઓપનર એઇઝન માર્કરમના ૮૯ રન અને નવા ખેલાડી કોર્બિન બોશ્ચના અણખમ ૮૧ રન સામેલ હતા.

બીજા દાવમાં પાકિસ્તાનની ટીમ સાઉદ શકીલના ૮૪ રનની મદદથી

૨૩૭ રન બનાવી શકી હતી અને યજમાન ટીમને જીતવા માત્ર ૧૪૮ રનનો લક્ષ્યાંક મળ્યો હતો.

સાઉથ આફ્રિકાએ પાકિસ્તાની બોલર્સના આક્રમણ વચ્ચે મહા મહેનતે આઠ વિકેટે ૧૫૦ રન બનાવીને મેચ જીતીને ડબ્લ્યૂટીસીના પોઇન્ટ્સ-ટેબલમાં ૬૬.૬૭ના આંકડા સાથે ફાઇનલમાં પ્રવેશ કરી લીધો હતો. બીજા નંબરે ઑસ્ટ્રેલિયાના ૫૮.૮૯ પોઇન્ટ તથા ત્રીજા સ્થાને ભારતના ૫૫.૮૯ પોઇન્ટ છે. ન્યૂ ઝીલેન્ડ ૪૮.૨૧ પોઇન્ટ સાથે ચોથા ક્રમે છે.

ડબ્લ્યૂટીસીની ૨૦૨૧ની સાલની પ્રથમ સીઝનની ફાઇનલમાં ભારત અને ન્યૂ ઝીલેન્ડ વચ્ચે ટક્કર થઈ હતી જેમાં ન્યૂ ઝીલેન્ડે વિજય મેળવી લીધી હતી. ૨૦૨૩ની બીજી સીઝનની ફાઇનલમાં ભારતને ઑસ્ટ્રેલિયાએ હરાવ્યું હતું.

અર્શદીપ અને સ્મૃતિ મંધાના આઈસીસી અવોર્ડ માટે નોમિનેટ થયા

દુબઈ: લેફ્ટ-આર્મ ફાસ્ટ બોલર અર્શદીપ સિંહે ૨૦૨૪ના વર્ષમાં ટી-૨૦ ઇન્ટરનેશનલમાં શાનદાર પર્ફોર્મ કર્યું અને જૂનના ટી-૨૦ વર્લ્ડ કપમાં પણ તેનો પર્ફોર્મન્સ પ્રશંસનીય હતો જેને પગલે તે આઇસીસીના ટી-૨૦ ફોર્મેટ માટેના અવોર્ડ નોમિનેટ થયો છે. સ્ટાઇલિશ લેફ્ટ-હૅન્ડ ઓપનર સ્મૃતિ મંધાના ૨૦૨૪ના વર્ષ દરમ્યાન આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટમાં પ્રશંસનીય રમી એ બદલ તેને આઈસીસી વિમેન્સ ઓડીઆઇ (વન-ડે ઇન્ટરનેશનલ) ક્રિકેટર ઑફ ધ યરના પુરસ્કાર માટે નોમિનેટ કરવામાં આવી છે.

પચીસ વર્ષનો અર્શદીપ સિંહ હાલમાં ભારતની મર્યાદિત ઓવર્સ માટેની ટીમમાં જ સિલેક્ટ થાય છે. ૨૦૨૪માં ટી-૨૦ રમનાર મુખ્ય ક્રિકેટ દેશોમાં અર્શદીપ અને શ્રીલંકાનો સ્પિનર વનિન્દુ હસરંગા ૩૬-૩૬ વિકેટ સાથે મોખરે છે. અર્શદીપે ૩૬ વિકેટ ૧૮ મેચમાં અને હસરંગાએ ૧૯ મેચમાં લીધી હતી.

જોકે અર્શદીપને જે પુરસ્કાર (મેન્સ ટી-૨૦ ક્રિકેટર ઑફ ધ યર) માટે નોમિનેટ કરવામાં આવ્યો છે એ માટે બીજા ત્રણ દાવેદારો પણ છે. એમાં પાકિસ્તાનના બાબર આઝમ, ઑસ્ટ્રેલિયાના ટ્રેવિસ હેડ અને ઝિમ્બાબ્વેના સિકંદર રઝાનો સમાવેશ છે.

‘હું જો સિલેક્ટર હોત તો મેં રોહિત પાસેથી કેપ્ટન્સી લઈને બુમરાહને સોંપી દીધી હોત: માર્ક વો

મેલબર્ન: બોર્ડર-ગાવસ્કર ટ્રોફીમાં ભારતે જરૂરી બુમરાહના સુક્રાનમાં વિજય સાથે ટેસ્ટ-શ્રેણીની શરૂઆત કરી, પરંતુ ત્યાર બાદ રોહિત શર્માએ ટીમમાં કમબેક કર્યું ત્યાર પછી ભારતે એક પરાજય જોયો છે અને ખરાબ વાતાવરણને કારણે એક ટેસ્ટ ડ્રોમાં ગઈ હતી ત્યારે હવે ચોથી ટેસ્ટમાં ભારતે કદાચ વધુ એક પરાજયનો સામનો કરવો પડે એવી સ્થિતિમાં એક ભૂતપૂર્વ ક્રિકેટરે મોટું નિવેદન આપતા કહ્યું છે કે હું જો ભારતનો સિલેક્ટર હોત તો મેં રોહિત પાસેથી કેપ્ટન્સી પાછી લઈને બુમરાહને આપી દીધી હોત.

ઑસ્ટ્રેલિયાના ભૂતપૂર્વ કેપ્ટન માર્ક વોએ આવું કહ્યું છે. રોહિતના સુક્રાનમાં ઑસ્ટ્રેલિયામાં ભારતીય ટીમ માટે પથ મુશ્કેલ બનતો ગયો એ તો ઠીક, પણ ખુદ રોહિત બેટિંગમાં પણ ફલોપ

થયો છે. રોહિતના સુક્રાનમાં ઑસ્ટ્રેલિયાના ભારતીય ટીમ માટે પથ મુશ્કેલ બનતો ગયો એ તો ઠીક, પણ ખુદ રોહિત બેટિંગમાં પણ ફલોપ

થયો છે. રોહિતના સુક્રાનમાં ઑસ્ટ્રેલિયાના ભારતીય ટીમ માટે પથ મુશ્કેલ બનતો ગયો એ તો ઠીક, પણ ખુદ રોહિત બેટિંગમાં પણ ફલોપ થયો છે.

માર્ક વોએ કહ્યું કે ‘રોહિતને આવું કંઈને મેં ટીમનું સુક્રાન બુમરાહને સોંપી જ દીધું હોત.’

નવી મુંબઈ ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ પર સૌપ્રથમ કૉમર્શિયલ પ્લેનનું પહેલું ઉતરાણ, એપ્રિલમાં ઉદ્ઘાટન થવાની સંભાવના

મુંબઈ: નવી મુંબઈ ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ પર તેની પ્રથમ કૉમર્શિયલ ફ્લાઈટનું રવિવારે (૨૯ ડિસેમ્બર)ના રોજ સફળતાપૂર્વક લેન્ડિંગ થવા સાથે એરપોર્ટની શુભ શરૂઆત થઈ છે, તેમ કહી શકાય. ઈન્ડિગો એરલાઈન્સનું એ૩૨૦ એરક્રાફ્ટ મુંબઈથી ઊડ્યું અને નવી મુંબઈ એરપોર્ટના ૦૮/૨૬ તરીકે ઓળખાતા રનવે પર લેન્ડ થયું. પ્લેનના સફળતાપૂર્વક (જુઓ પાનું ૪) ►►

૧૭ એપ્રિલે એરપોર્ટનું ઉદ્ઘાટન
નવી મુંબઈ ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ (એનએમઆઈએ)નું ઉદ્ઘાટન ૧૭ એપ્રિલ, ૨૦૨૫ના રોજ થવાની સંભાવના છે, પરંતુ સ્થાનિક ફ્લાઈટ્સ મે મહિનામાં શરૂ થવાની અપેક્ષા છે. નવી મુંબઈના એરપોર્ટના કારણે છત્રપતિ શિવાજી મહારાજ ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ પર ટ્રાફિક ઊભો થવાની અપેક્ષા છે. આ ઉપરાંત, તે નવી મુંબઈ ક્ષેત્રને વધતી કનેક્ટિવિટી અને વિકાસ સાથે મોટું પ્રોત્સાહન આપશે તેવી પણ અપેક્ષા છે. ■

મુંબઈ આંતરરાષ્ટ્રીય એરપોર્ટ ખાતે ફાસ્ટ ટ્રેક ઈમિગ્રેશન સિસ્ટમ લોન્ચ મુલતવી રખાઈ

મુંબઈ: મુંબઈના છત્રપતિ શિવાજી મહારાજ ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ પર ઈમિગ્રેશન ક્લિયરન્સ પ્રક્રિયાને ઝડપી બનાવવા માટે ફાસ્ટ ટ્રેક ઈમિગ્રેશન-ટર્સ્ટ્રાવેલર પ્રોગ્રામ (એફટીઆઈ-ટીટીપી)નો પ્રારંભ મોકૂફ રાખવામાં આવ્યો છે. આ કાર્યક્રમ, જે બાયોમેટ્રિક્સ દ્વારા પ્રવાસીઓની વિગતોની ચકાસણી કરશે, તેનું ઉદ્ઘાટન ૩૦ ડિસેમ્બરે મુંબઈ એરપોર્ટ પર થવાનું હતું, પરંતુ બુચરો ઑફ ઈમિગ્રેશને નવી તારીખની જાહેરાત કર્યા વિના આ કાર્યક્રમને મુલતવી રાખ્યો છે. એરપોર્ટ પર આંતરરાષ્ટ્રીય મુસાફરો માટે ઇમિગ્રેશન પ્રક્રિયાના સમયને ઘટાડવા માટે, ગૃહ મંત્રાલયે જૂનમાં એફટીઆઈ-ટીટીપી પ્રોગ્રામ શરૂ કર્યો હતો. આ સુવિધા સૌપ્રથમ દિલ્હીના ઈન્દિરા ગાંધી ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ

પર શરૂ કરવામાં આવી હતી અને તેને દેશભરના ૨૧ એરપોર્ટ પર શરૂ કરવામાં આવશે. પ્રારંભિક તબક્કામાં, મુંબઈ એરપોર્ટ સહિત કુલ સાત એરપોર્ટને આવરી લેવામાં આવશે.

આ કાર્યક્રમ ૩૦ ડિસેમ્બરે અમદાવાદ ખાતે સ્ટેશનગ્રા ઈવેન્ટ સાથે મુંબઈ, ચેન્નાઈ, કોલકાતા, બેંગલુરુ, હૈદરાબાદ, કોચીન અને અમદાવાદ ખાતે લોન્ચ થવાની ઘારણા હતી, પરંતુ હવે આગામી તારીખની ઘોષણા વિના તે મુલતવી રખાયો છે. સૂત્રો પાસેથી મળેલી જાણકારી મુજબ ભૂતપૂર્વ વડા પ્રધાન મનમોહન સિંહના નિધનને કારણે આ કાર્યક્રમ મુલતવી રાખ્યો છે અને સંભવતઃ શોકના સમયગાળા પછી તારીખ જાહેર થઇ શકે છે. ૨૦૨૫માં હવાઈ (જુઓ પાનું ૪) ►►

વિમાનના મુસાફરોને થળ અને જળ મુસાફરીની સુવિધા વધારવા પ્રાધાન્ય

મુંબઈ: ‘રાજ્યમાં ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના નિર્માણ પર વધુ ભાર મૂકી તમામ ભાગોને એર ટ્રાફિક સાથે જોડવા માટે આવા માર્ગ, પાણી (થળ-જળ) અને હવાઈ જોડાણને મજબૂત બનાવવામાં આવી રહ્યું છે. હાલના તમામ એરપોર્ટના વિસ્તરણના કાર્યને વેગ આપવો જોઈએ. આ શક્ય બને એ માટે રાજ્ય સરકાર

અને કેન્દ્ર સરકાર તમામ સંભવિત સહાય પૂરી પાડશે’ એમ મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસે જણાવ્યું હતું. મહારાષ્ટ્ર એરપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ કંપનીના બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સની બેઠક રવિવારે સહ્યાદ્રી ગેસ્ટ હાઉસમાં મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસની અધ્યક્ષતામાં યોજાઈ હતી. મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસે વધુમાં

જણાવ્યું હતું કે રાજ્યમાં એર કનેક્ટિવિટી વધારવાને ઘણો અવકાશ છે. કેન્દ્ર સરકારની નાગરિક ઉડ્ડયન યોજનાઓની સાથે-સાથે એરપોર્ટના વિકાસ, તેના વિસ્તરણ, રાત્રિ ઉતરાણની સુવિધા, રનવેની લંબાઈ વધારવા માટે રાજ્યના ભંડોળનો ઉપયોગ કરીને ભાર મૂકવો જોઈએ.

આમ કરવાથી હવાઈ મુસાફરોને આધુનિક સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ થશે. મુખ્ય પ્રધાને રત્નાગીરી, શિરડી, અમરાવતી (બેલોરા), પુરંદર, કરાડ, ચંદ્રપુર, (મોરબા) સોલાપુર, ધૂળે, ફલટન, અકોલા અને ગઢચિરોલીમાં ચાલી રહેલાં એરપોર્ટનાં કામની પણ સમીક્ષા કરી હતી. ■

પુણેમાં ‘કલર વોર’: રંગની આડશમાં જગ્યા પર કબજો કરવાની કોશિશનો આરોપ ભાજપના સંસદસભ્યએ લીલા રંગ પર ભગવો રંગ ચોપડી દીધો

પુણે: પુણેના સદાશિવ પેઠ વિસ્તારમાં રંગ યુદ્ધ – કલર વોર ચાલી રહ્યું છે. ભારતીય જનતા પક્ષનાં સંસદસભ્ય મેઘા કુલકર્ણીએ આરોપ કર્યો હતો કે આ માત્ર રંગની વાત નથી, પણ રંગની આડશમાં જગ્યા પર કબજો કરવાની કોશિશ થઈ રહી છે. સદાશિવ પેઠમાં એક દીવાલના ખૂણાને લીલા રંગથી રંગી ચાદર સાથે ફૂલો ચડાવવામાં આવ્યા હોવાનો કિસ્સો સામે આવ્યો હતો. આ ઘટનાની જાણ થતા મેઘા કુલકર્ણીએ સ્થળની તાત્કાલિક મુલાકાત લઈ કાર્યકરોની મદદથી લીલા રંગ પર કેસરી રંગ કરી ત્યાં ગણપતિનો ફોટોગ્રાફ મૂક્યો હતો. આ ઘટનાની ચર્ચાએ જોર

પકડ્યું છે.

આ ઘટના બાદ મેઘા કુલકર્ણીએ સોશિયલ મીડિયા પર આ અંગે પોસ્ટ કરી હતી. તેમણે જણાવ્યું હતું કે ‘શનિવારે સદાશિવ પેઠમાં જ્ઞાનપ્રબોધિની સ્કૂલની બાજુમાં આવેલી ગલીને લીલા રંગે રંગી હાર, ફૂલો અને અગરબત્તી મુકવામાં આવ્યા હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. તેની તસવીરો અને વીડિયો વોટ્સએપ પર વાયરલ થયા હતા. હું ઘટનાસ્થળે પહોંચી ગઈ હતી. વોટ્સએપ પર માહિતી જોયા પછી મેં એની ચકાસણી કરી. આ પહેલાં ક્યારેય આવો પ્રયાસ

(જુઓ પાનું ૪) ►►

તારાપુરમાં એમઆઈડીસીમાં પરફ્યૂમની કંપનીમાં ભીષણ આગ

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: પાલઘર જિલ્લાના બોઈસરના તારાપુરમાં એમઆઈડીસીમાં પરફ્યૂમની કંપનીમાં રવિવારે ભીષણ આગ ફાટી નીકળી હતી. પરિસરમાં દૂર દૂર સુધી ધૂળના ધુમાડા દેખાઈ રહ્યા હતા. આગની જાણ થતા જ ફાયરબ્રિગેડ ઘટનાસ્થળે પહોંચી ગઈ હતી અને આગ બુઝાવવાની કામગીરી હાથ ધરી હતી. તારાપુર એમઆઈડીસીમાં પ્લોટ નંબર-છમાં આવેલી યુકે ઍરોમેટિક ઍન્ડ કેમિકલના કારખાનામાં રવિવારે સાંજે ભીષણ આગ લાગી હતી. આગની જાણ થતા ફાયરબ્રિગેડ ઘટનાસ્થળે પહોંચી ગઈ હતી. રવિવાર હોવાથી કામગારોને રજા હોવાથી મોટી જાનહાનિ ટળી હતી. આગ લાગવાનું યોક્કસ કારણ જાણી શકાયું નહોતું. યુકે ઍરોમેટિક ઍન્ડ કેમિકલ કંપનીમાં અહીં મોટા પ્રમાણમાં કેમિકલનો સ્ટોક કરવામાં આવ્યો હોવાને કારણે (જુઓ પાનું ૪) ►►

હીરા પન્ના શોપિંગ સેન્ટરમાં આગ

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: દક્ષિણ મુંબઈમાં હાજી અલીમાં હીરા પન્ના શોપિંગ સેન્ટરમાં રવિવારે વહેલી સવારે આગ ફાટી નીકળી હતી. સદ્દનસીબે આગમાં કોઈ જાનહાનિ થઈ નહોતી. આગ શોપિંગ સેન્ટરના ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર બંધ બે ટુકાનોમાં લાગી હતી. ફાયરબ્રિગેડના જણાવ્યા મુજબ હાજી અલીમાં પંડિત મદનમોહન માલવિયા માર્ગ પર હીરા પન્ના શોપિંગ સેન્ટરમાં ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર રહેલી બે ટુકાનોમાં સવારના લગભગ નવ વાગ્યાની આસપાસ ધુમાડો નીકળી રહ્યો હોવાનું જણાયા બાદ તપાસ કરતા ત્યાં આગ લાગી હોવાનું જણાઈ આવ્યું હતું. તેથી ઘટના સ્થળે ચાર ફાયર એન્જિન, એક મિની મોટર ટેન્કર, ત્રણ જેટી, સહિતની ટીમ સાથે ફાયરબ્રિગેડ પહોંચી ગઈ હતી. ફાયરબ્રિગેડના અધિકારીના જણાવ્યા મુજબ આગ હીરા પન્ના શોપિંગ મોલમાં ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર આવેલા ૧૧ અને ૧૨ નંબરના ગાળામાં લાગી હતી. આગમાં ટુકાનમાં રહેલું (જુઓ પાનું ૪) ►►

ઓશિવરામાં શ્વાનને ઍરગનથી ગોળી મારી

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: અંધેરી પશ્ચિમમાં ઓશિવરા વિસ્તારમાં આવેલા હાઉસિંગ કોમ્પ્લેક્સમાં અજાણ્યા શખસે ઍરગનથી ગોળી મારતાં શ્વાન ગંભીર રીતે ઘવાયો હતો. અંધેરીની જ પ્રાણીઓની હોસ્પિટલમાં શ્વાનની સારવાર કરવામાં આવી રહી છે. આ પ્રકરણે પોલીસે ગુનો નોંધી તપાસ હાથ ધરી હતી. પોલીસના જણાવ્યા મુજબ ઘટના રવિવારની વહેલી સવારે ઓશિવરા સ્થિત કોમ્પ્લેક્સમાં બની હતી. સોસાયટીના અમુક રહેવાસીઓએ ઍરગનથી ગોળી છૂટવાનો અવાજ સાંભળ્યો હતો. કમ્પાઉન્ડમાં દોડી આવેલા રહેવાસીઓની તજર જખમી ડોંગી પર પડી હતી. તેને તાત્કાલિક હોસ્પિટલમાં લઈ જવાયો હતો. ડોંગીના શરીરમાં ઍરગનથી ગોળી ખૂંપી ગઈ હતી, જેને પગલે તેને સર્જરીની જરૂર હોવાનું કહેવાય છે. રહેવાસીઓનું માનવું છે કે કોઈએ ફ્લેટની બાલ્કનીમાંથી શ્વાનને ગોળી મારી હશે. ગોળી ચલાવનારને ઓળખી કાઢવા માટે સીસીટીવી કેમેરાનાં ફૂટેજ તપાસવામાં આવી રહ્યાં છે.■

મુંબઈના દરિયામાં ફરીથી અકસ્માત થયો, હવે માછીમાર બોટની સાથે કાર્ગો શિપ અથડાઈ

મુંબઈ: મુંબઈ નજીક દરિયામાં વધુ એક બોટ અકસ્માત સર્જાયો હતો. આ અકસ્માતમાં માછીમારોની બોટ માલવાહક જહાજ સાથે અથડાઈ હતી. જો કે હાલ આ અકસ્માતમાં કોઈ જાનહાનિ થઈ હોવાની માહિતી સામે નથી. કહેવાય છે કે શનિવારે મોડી રાત્રે માછીમારોની એક બોટ ચીનના CALL SING BTSJ FLAG CHA કાર્ગો શિપ સાથે અથડાઈ હતી. આ અકસ્માત રાત્રે ૧૨ વાગ્યાની આસપાસ થયો હતો.

માલવાહક જહાજ સાથે અથડાયા બાદ માછીમારોની બોટ દરિયામાં ડૂબવા લાગી હતી. માછીમારોને બચાવવા માટે રેસ્ક્યૂ ઓપરેશન શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. ડૂબતી બોટને બચાવવા માટે નજીકમાં હાજર માછીમારોની બોટ ઘસી ગઈ હતી. આ ઘટનાની માહિતી મળતા જ નેવી અને કોસ્ટ ગાર્ડ ની ટીમ પણ ઘટનાસ્થળે પહોંચી ગઈ હતી. જે બાદ રાહત અને બચાવ કાર્ય ઝડપથી શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

સત્તાવાર માહિતી અનુસાર, નેવી અને કોસ્ટ ગાર્ડની ટીમો ડૂબતી બોટના માછીમારોને મદદ કરવા ગઈકાલ રાતથી કામ કરી રહી છે. આ લખય છે ત્યાં સુધી આ સમગ્ર ઘટનામાં કોઈ જાનહાનિ કે ઈજા થઈ હોવાની માહિતી નથી.

વાયકોને યાદ હશે કે આ પહેલા ૧૮ ડિસેમ્બરે નેવીની બોટ મુંબઈના દરિયાકાંઠે પેસેન્જર બોટ સાથે અથડાઈ હતી. આ અકસ્માતમાં ૧૪ લોકોનાં મોત થયાંં હતો. ■

પ્રધાનપદ, મંત્રાલય હોલ અને સરકારી બંગલો પણ મળ્યો, પરંતુ હજુ સુધી ફડણવીસની કેબિનેટના અડધોઅડધ પ્રધાને નથી સ્વીકાર્યો પદભાર

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: લાંબી રાહ જોયા બાદ મહાયુતિ સરકારમાં પ્રધાનોના શપથ થયા અને પોર્ટફોલિયોની વહેંચણી કરવામાં આવી હતી. જો કે ખાતાની ફાળવણી બાદ પ્રધાનોને હોલ પણ ફાળવવામાં આવ્યા હોવા છતાં હજુ પણ ૧૮ જેટલા પ્રધાનોએ પદભાર સ્વીકાર્યો નથી. તેથી આ પ્રધાનો હવે નવા વર્ષમાં જ કાર્યભાર સંભાળે તેવી શક્યતા છે. ભૂતપૂર્વ વડાપ્રધાન મનમોહન સિંહના નિધન બાદ સાત દિવસના રાષ્ટ્રીય શોકની જાહેરાત કરવામાં આવી છે. તેથી, આ વર્ષના બાકીના બે દિવસમાં પદભાર સંભાળવાની શક્યતા ઓછી છે. જો કે ખાસ વાત એ છે કે આ પ્રધાનોએ આ પહેલા પણ ચાર્જ સંભાળ્યો ન હતો. દત્તા ભરણેના પરિવારના સભ્યો જેમણે હોદ્દો સંભાળ્યો નથી તે વિદેશ ગયા છે.

કયા જિલ્લામાં કયા પક્ષો વચ્ચે વિવાદ?
મહારાષ્ટ્રના રાયગઢમાં એનસીપી અને શિવસેના વચ્ચે પાલક પ્રધાનપદને લઈને ઘર્ષણ છે, જ્યારે ગઢચિરોલી જિલ્લામાં ભાજપ અને શિવસેના વચ્ચે વિવાદ ચાલી રહ્યો છે. સંભાજીનગરમાં પણ ભાજપ અને શિવસેના વચ્ચે ટક્કર છે. ભાઈ-બહેન પંકજા અને ધનંજય મુડે બીડમાં પ્રધાન બન્યા છે, જ્યાં ભાજપ અને એનસીપી પાલક પ્રધાનપદ માટે ટગ ઑફ વોરમાં છે. રાજ્યની જનતાએ બહુમતી સરકાર આપી હોવા છતાં સરકાર નારાજ નેતાઓને શાંત પાડવામાં સફળ થઈ રહી નથી અને તેને કારણે હવે વિરોધીઓ સત્તાધારી મહાયુતિમાં થઈ રહેલા તાલને જોઈ રહ્યા છે. ■

કયા જિલ્લાઓમાં પાલક પ્રધાનપદનો વિવાદ?
મુંબઈ શહેર અને મુંબઈ ઉપનગર કોંકણ- સિંધુદુર્ગ, રત્નાગીરી અને રાયગઢ મરઠઠવાડા- સંભાજીનગર, બીડ ઉત્તર મહારાષ્ટ્ર- નાસિક થાણે શહેર અને નવી મુંબઈ કોલ્હાપુર

મંત્રાલયથી વિધાનભવન મેટ્રો સ્ટેશન સબવે ૨૫ ટકા પૂર્ણ, ૨૦૨૫ સુધીમાં ખૂલશે

મુંબઈ: મુંબઈ મેટ્રો રેલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (એમએમઆરસીએલ)ના એક અધિકારીએ જણાવ્યું હતું કે, બની રહેલા વિધાનસભા ભવન મેટ્રો સ્ટેશન સાથે મંત્રાલયને જોડતા અંડરગ્રાઉન્ડ સબવેનું કામ ૨૫% પૂર્ણ થઈ ગયું છે. તેનો ઉદ્દેશ્ય મુખ્ય વહીવટી ઇમારતો વચ્ચે સરકારી કર્મચારીઓ માટે સરળ હિલચાલની સુવિધા આપવાનો છે. ૨૦૨૫માં સબવે કાર્યરત થવાની સંભાવના છે.

બધું સીકન્ટ પાઈલ વર્ક પૂર્ણ થઈ ગયું છે. મેડમ કામા રોડની નીચે ખોદકામ અને બેઝ આરસીસી સ્લેબનું કામ હાલમાં પ્રગતિમાં છે, એમ અધિકારીએ જણાવ્યું હતું. ૯૯.૮૦ કરોડ રૂપિયાના અંદાજિત ખર્ચ સાથેનું બાંધકામ રાજ્ય સચિવાલય અને વિધાનભવનના ઉચ્ચ સુરક્ષા ઝોનમાં કરવામાં આવી રહ્યું છે. પ્રસ્તાવિત ૩૦૬ મીટરનો સબવે મંત્રાલય, (જુઓ પાનું ૪) ►►

ભાજપમાં કલહ: પ્રધાનપદ મળ્યા બાદ પણ પદનો મોહ છૂટતો નથી

શેલાર, બાવનકુળેનો પ્રદેશાધ્યક્ષ છોડવાનો ઈનકાર
(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)
મુંબઈ: વિધાનસભાની ટિકિટ અને પ્રધાનપદ માટે ભાજપમાં જોરદાર આંતરિક કલહ જોવા મળ્યો હતો. તેથી પ્રધાનમંડળની સ્થાપનામાં અને ખાતાની વહેંચણીમાં વિલંબ થયો હતો. હવે પ્રદેશ અને મુંબઈ અધ્યક્ષપદ પરથી પણ આવીજ પરિસ્થિતિ નિર્માણ થઈ છે, કારણકે પ્રધાનપદ મળ્યા બાદ પણ ચંદ્રશેખર બાવનકુળે પ્રદેશાધ્યક્ષપદ અને આશિષ શેલાર મુંબઈ અધ્યક્ષપદ છોડવા તૈયાર નથી. તેથી પ્રદેશાધ્યક્ષપદની સ્પર્ધામાં રહેલા ભૂતપૂર્વ પ્રધાન રવીન્દ્ર ચંડાણ ભાજપ રાજકીય સંઘટનના પ્રદેશ પ્રભારીની જવાબદારી હાલ સોંપવામાં આવી છે. ભાજપમાં આંતરિક મતભેદ દૂર કરવા માટે અમિત શાહ પાસે જવાની ચર્ચા રાજકીય સ્તરે ચર્ચાઈ

રહી છે. મતભેદ મટી જાય તો ૧૨ જાન્યુઆરીના શિરડીમાં થનારા ભાજપ પ્રદેશ અધિવેશનમાં નવા અધ્યક્ષના નામની જાહેરાત થઈ શકે છે એવું ભાજપનાં સૂત્રોનું કહેવું છે.

મુખ્ય પ્રધાન દેવેન્દ્ર ફડણવીસ ભૂતપૂર્વ પ્રધાન રવીન્દ્ર ચંડાણની પ્રદેશાધ્યક્ષપદ પર નિમણૂક કરવા માગે છે, કારણકે લોકસભા અને વિધાનસભાની ચૂંટણી સમયે રવીન્દ્ર ચંડાણે કોંકણમાં તેમને આપેલી જવાબદારી પ્રમાણિક રીતે પાર પાડી હતી. બંને ચૂંટણીમાં ભાજપને કોંકણમાં સારો વિજય મળ્યો છે. છતાં રવીન્દ્ર ચંડાણને પ્રધાનમંડળમાં સ્થાન મળ્યું નથી. તેથી તેમને પ્રદેશાધ્યક્ષ બનાવવા માટે પ્રયાસ ચાલી રહ્યા છે. તેથી રવીન્દ્ર ચંડાણ ભાજપ (જુઓ પાનું ૪) ►►

PAC n DELIVER
INTERNATIONAL COURIER

Send parcels to your Children & loved ones in **CANADA, UK, USA & WORLD WIDE** including Garments, Furs, Chocolates, Sweets, Gifts, Eatables, Medicines & any permissible item & get benefitted with **SPECIAL rates.**

Contact : Mr. ANUJ SANGOI
8879991866
Email - sales@pacndeliver.com
"20 Yrs of Quality Service"

